

Η εισήγηση του Μητροπολίτη Μάνης στην Ιεραρχία

[Αυτοκέφαλες Εκκλησίες](#) / [Εκκλησία της Ελλάδος](#)

Την εισήγηση του Μητροπολίτη Μάνης κ. Χρυσοστόμου περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, η σημερινή τέταρτη ημέρα των τακτικών εργασιών της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Ο Σεβασμιώτατος ανέπτυξε το θέμα: *“Η αξία, η σημασία και η υπακοή εις το Συνοδικόν Πολίτευμα της Εκκλησίας”.*

ΑΚολουθεί ολόκληρη η εισήγηση:

Μακαριώτατε ἅγιε Πρόεδρε,

Σεβασμιώτατοι Πατέρες καί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Συνοδικοί Σύεδροι τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

Ἐν πρώτοις, ἐκφράζω τίς θερμότατες εὐχαριστίες μου εἰς Ὑμᾶς Μακαριώτατε, ὡς καί σ' ὅλα τά μέλη τῆς προλαβούσης ὑπό ἡμερομηνία 23 Ἰουνίου 2021, Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, γιά τήν τιμή τῆς ἀναθέσεως καί παρουσιάσεως στήν ἐλαχιστότητά μου τοῦ ὑπερθεν σπουδαίου θέματος.

Ὅθεν, ἐντολήν ἱεράν καί ὑψηλήν φέροντες, εἰσηγούμεθα, ὅλως εὐλαβῶς, ἐνώπιον τῆς σεπτῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, τό ἀνατεθέν στήν ταπεινότητά μου θέμα: «Ἡ ἀξία, ἡ σημασία καί ἡ ὑπακοή εἰς τό Συνοδικόν Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας».

ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

Κατ' ἀρχήν, ὡς διφυῆς ὑπόσταση, νομικῶς ὁ ὅρος «Πολίτευμα» ἔχει σχέση μέ μία κοινότητα δικαίου, μ' ἓνα σύστημα νομικοῦ σχηματισμοῦ, τό ὁποῖο ὀργανώνεται σέ ὠρισμένο χῶρο καί χρόνο, ὡς μέτρο διακυβέρνησης τῶν πολιτῶν, ὡς κρατική ἐξουσία. Τό σύνολο δέ αὐτῶν τῶν κανόνων δικαίου, προβλέπει ἀφ' ἐνός μέν τή μορφή, ἥτοι τόν τύπο, ἀφ' ἐτέρου δέ, θέτει τίς βάσεις τοῦ Πολιτεύματος καί καθορίζει καί τήν ἀρμοδιότητα τῶν ὀργάνων μιᾶς πολιτείας.

Ἐδῶ ὅμως, συγκεκριμένα, γίνεται λόγος γιά Συνοδικό Πολίτευμα. Ὅχι ἀπλῶς γιά συνέδριο ἢ συνέλευση ἢ συνεδρίαση, ἀλλά γιά μία ἔννοια πλέον ἰσχυρή, γι' ἀξίωμα: Σύνοδος καί Πολίτευμα Συνοδικό, ἄλλως γιά Συνοδικότητα.

Τί εἶναι, λοιπόν, Συνοδικό Πολίτευμα, Ἱερό Συνοδικό Πολίτευμα καί προφανῶς τῆς Ἐκκλησίας Πολίτευμα;

Πρός ἀπάντησιν ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω ἐρωτήματος, θά πρέπει ἀναντίρρητα νά προσφύγουμε στό Ἱερό Εὐαγγέλιο, τόν αἰώνιο λόγο τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖ εὐρίσκεται, ἄλλωστε, ἡ βασική δομή αὐτῆς τῆς θείας οἰκοδομῆς, τούτέστιν τῆς Ἐκκλησίας.

Τό θεμελιῶδες καί πρωταρχικό βιβλικό χωρίο, στό ὁποῖο ἐρεῖδεται τό Συνοδικό Πολίτευμα εἶναι τοῦτο: «Οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» (Ματθ. 18,20). Δηλαδή, «ὅπου εἶναι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι δι' ἐμέ καί διὰ σκοποῦς συμφώνους πρὸς τό θέλημά μου, ἐκεῖ εἶμι καί ἐγώ μεταξύ τους διὰ νά εἰσακούω, ἐμπνέω, ὀδηγῶ καί φυλάττω αὐτούς» (Π.Ν. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τό Κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, Ἀθῆναι 1958, σελ. 336 ἐπ.). Πρόκειται γιά τήν «μυστική» παρουσία τοῦ Χριστοῦ, μέ ὅλη τήν θεία Χάρι Του καί μάλιστα, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ζιγαβηνός, «οὐκ εἶπε ὅτι ἔσομαι, ἀλλ' ὅτι εἰμι αὐτίκα»

(ὅπ. παρ.) καί βέβαια ἡ φράση «ἐν μέσῳ » δηλώνει τήν θέσιν Του στό κέντρο αὐτῆς τῆς ἐν Χριστῷ συνάξεως. Τοιοῦτοτρόπως, ἡ Σύνοδος, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καί μόνον ἐν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ, φανερώνει τήν ζῶσα παρουσία Του καί τυγχάνει Σύνοδος Ἱερά καί συγκροτεῖ Πολίτευμα Συνοδικό. Ἡ πραγμάτωση βέβαια αὐτή τῆς Συνόδου, προϋποθέτει σαφῶς τήν συνέργειαν τῆς θείας Χάριτος καί τήν ἐλεύθερη βούλησιν πάντων τῶν Ἐπισκόπων, οἱ ὅποιοι κατὰ τόν θεοφόρον Ἰγνάτιον ἀποτελοῦν «τύπον» καί εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἢ καί αὐτοῦ τοῦ Πατρός (Ἐπιστ. Μαγν. 3,2).

Περαιτέρω, «Ἐκκλησία, συστήματος καί συνόδου ἐστίν ὄνομα», θά γράψει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος (Εἰς τόν 149ο Ψαλμό, PG 55, 493). Δηλαδή, «τό Συνοδικόν Πολίτευμα ἀνήκει εἰς τήν οὐσία τῆς Ἐκκλησίας» (Ἰω. Καρμίρη, Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία Ἀθηνῶν, 1973, σελ. 521 ἐπ.) καί οὐσία τῆς Ἐκκλησίας, ἀποκάλυψη αὐτῆς εἶναι ἡ εὐχαριστιακή σύναξις, ἡ Θεία Εὐχαριστία καί ὄχι βέβαια οἰαδήποτε σύναξις, ἀλλ' ἡ Εὐχαριστία ὡς « ἡ ὑψίστη ἔκφρασις τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἰω. Ζηζιούλα, Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Θείᾳ Εὐχαριστίᾳ καί τῷ Ἐπισκόπῳ κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας, Ἐν Ἀθήναις 1990, σελ. 9 καί 59). Τήν μία δέ αὐτή Θεία Εὐχαριστία, προσφέρει, ὁ προεστώς αὐτῆς, ὁ Ἐπίσκοπος, στό πρόσωπο τοῦ ὁποίου, ὡς «εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ» ἔχουμε τήν ἐνότητα τῆς «καθολικῆς Ἐκκλησίας».

Ἀφετηρία, λοιπόν, καί κέντρο ὁ θεσμός αὐτός, τό Συνοδικό Πολίτευμα, ἔχει τήν ἐνότητα τοῦ πληρώματος στήν Θεία Εὐχαριστία μέ προεστῶτα τόν Ἐπίσκοπο.

*

Συνέπεια τῆς ιδιότητος τοῦ Ἐπισκόπου ὡς προεστῶτος τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως, εἶναι καί ἡ δυνατότητα τῆς μετοχῆς του στή Σύνοδο. Αὐτό συνιστᾷ τό καλούμενο Συνοδικό Πολίτευμα. Ἔτσι, ἡ Σύνοδος, εἶναι βασικός ἐκκλησιολογικός θεσμός καί ἀποτελεῖ τό ἀνώτατο ὄργανο διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας (ὁ ὅρος «ὄργανο διοικήσεως» ὑπό τήν νομική ἀλλά κυρίως ὑπό πνευματική ἔννοια) καί κατ' ἀκολουθίαν ἔχουμε τήν δυνατότητα καί ὀρίζουμε ὅτι τό πολίτευμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τυγχάνει συνοδικό καί εἰδικότερα ἐπισκοπο – συνοδικό. Ὁ 5ος κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου διακελεύει, ἐν προκειμένῳ, πολύ χαρακτηριστικά: «Κοινῇ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένων τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἐξετάζεται» (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καί ἱερῶν Κανόνων, τόμ. Β', Ἀθήνησιν, 1852, σελ. 124 ἐπ.).

Ἡ Ἐκκλησία, συνεπῶς, λειτουργεῖ συνοδικῶς καί μέ τό Συνοδικό τῆς Πολίτευμα ἐπιτυγχάνεται ἡ αὐθεντική διακυβέρνησίς της.

*

Ἀβιάστως ἐξάγεται καί τό συμπέρασμα ὅτι ἄλλο τό πολίτευμα ἐνός κράτους καί

ἄλλο τῆς Ἐκκλησίας. Ὑφίσταται μία σαφὴς διάκριση. Ὡς ἐπίσης ἄλλοι εἶναι οἱ σκοποὶ τοῦ Κράτους καὶ ἄλλοι, τελείως διαφορετικοί, τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία, ὡς Σῶμα Χριστοῦ, ὡς θεοσύστατος ὀργανισμὸς ἔχει σκοπὸν τὴν «οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4,12), τὸν «καταρτισμὸν τῶν ἁγίων» (ὅπ. παρ.), καὶ γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς «ἐξυπηρετεῖ», διακονεῖ, ἔχει ὡς ἀποστολὴ τῆς, τὴν «μέλλουσαν πόλιν», ὅχι τὴν «ᾧδε μένουσαν» (Ἐφεσ. 2,19) καθὼς θὰ πεῖ ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν Παῦλος, «ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει» (Φιλιπ. 3,20).

Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἐξουσία τῶν Ἐπισκόπων, τῶν συγκροτούντων τὸ Συνοδικό Πολίτευμα δὲν πηγάζει ἀπὸ κάποια ἀρχὴ τοῦ κράτους, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸ Θεό. Καὶ ὅταν ἀναφέρουμε πνευματικὴ ἐξουσία, αὐτὴ ἔχει τὴν ἔννοια τῆς διακονίας, ὡς εἶπεν ὁ ἴδιος ὁ Κύριος πρὸς τοὺς μαθητὲς Του: «Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται· ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μεῖζων ἐν ὑμῖν γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν» (Λουκ. κβ', 25-26). Ἐπειτα, Ἐκεῖνος εἶναι τὸ αἰώνιο πρότυπο, ὁ Ὅποιος «οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν» (Μάρκ. ι', 45).

Πάντοτε δέ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς θείας Ἀποκαλύψεως φωτίζεται καὶ διαφωτίζεται τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Κράτους. Καὶ τοῦτο, διότι ἀπὸ τὴν μία πλευρὰ ὑπάρχει τὸ θεανθρώπινο καὶ αἰώνιο, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μόνον τὸ ἀνθρώπινο καὶ παροδικό. Ἀπὸ τὴν μία πλευρὰ ἡ ὑπερφυσικὴ, ἡ τῆς ψυχῆς πραγματικότητα καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ φυσικὴ ἐξωτερικὴ τάξη. Ἡ οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους, ὡς πρὸς τὴν προέλευση, τὴν οὐσίαν καὶ τὸν σκοπὸν ποὺ ἀποτελεῖ τὸν κύριον ἄξονα τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος ἐδράζεται στὴν τοῦ Κυρίου διακήρυξη «ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου (Ἰω. ιη', 36). Αὐτὴ ἡ ἀρχὴ εἶναι ἡ προμετωπίδα τῆς λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας.

Βασικὸ ἐξ ἄλλου ἀξίωμα τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος τυγχάνει, ἐκτός ἀπὸ τὴν ἰσότητά τῶν μελῶν, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐνότητος. Ἔτσι ἔχουμε τὴν ὑπαρξὴ τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας ἢ τῆς πλειοψηφίας. Ὁ 6ος κανὼν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου διακελεύει συγκεκριμένα: «Ἐάν μέντοι τῇ κοινῇ πάντων ψήφῳ, εὐλόγῳ οὔσῃ καὶ κατὰ κανόνα ἐκκλησιαστικόν, δύο ἢ τρεῖς δι' οἰκείαν φιλονεικίαν ἀντιλέγωσι, κρατεῖτω ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος» (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, τόμ. Β', σελ. 128. Ἐπίσης τὰ ἴδια διακελεύει καὶ ὁ 19ος κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου. (ὅπ. παρ. τόμ. Γ', σελ. 460-461). Ὡστόσο, εἶναι ἀπαραίτητο, ἡ Σύνοδος νὰ ἐκφράζει τὴν κοινὴ ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση – συναίνεση ἀπὸ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο καταφαίνεται ἐναργέστερα στίς Οἰκουμενικὲς Συνόδους, ὅπου ἐκφράζεται ἡ Ἐκκλησία «ἐν συνόλῳ», ἡ ὅλη Ἐκκλησία, καὶ γι' αὐτὸ ἀποκαλεῖται

άλάθητη καί βέβαια ἡ Σύνοδος αὐτή δέον ὅπως ἀναγνωρισθεῖ ὡς Οἰκουμενική, πάντοτε δέ, συμφωνοῦσα καί μέ τίς προγενέστερες (Οἰκουμενικές Συνόδους). Εἶναι πολύ χαρακτηριστικές οἱ πατερικές διακηρύξεις Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὡς: «Τούτων τοίνυν οὕτως ὁμολογηθέντων, ἃ καί παρελάβομεν ἐκ τῆς θείας Γραφῆς καί τῆς τῶν Ἀγίων Πατέρων διδασκαλίας» (Ἀπόφαισις Ε΄ Οἰκ. Συνόδου ιδ΄, Βλ. Ἰω. Καρμίρη, Τά Δογματικά καί Συμβολικά Μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν Ἀθήναις 1960, σελ. 197). «Ἐπόμενοί τε ταῖς ἀγίαις καί οἰκουμενικαῖς πέντε Συνόδοις...» (Στ΄ Οἰκ. Σύνοδος, ὅπ. παρ. σελ. 223).

Εἶναι, ἐπίσης, χαρακτηριστικό ὅτι: «Ὑπέρ τήν ὀργανικήν βαθμίδα καί ἀνωτάτην ἀρχήν τῆς διοικήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἥτις εἶναι ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος, ἡ γνησία ἐκκλησιαστική συνείδησις ἔχει τήν δύναμιν τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ κύρους ἐκείνης, χωρίς αὕτη νά ἀποτελῇ ὀργανικήν τινα ἀνωτέραν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀρχήν» (Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας, Ἐπιστημονική Ἐπετηρίδα Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τόμ. Θ΄, 1953 – 1954, σελ. 58-59).

Γι' αὐτό καί εἶναι πασιφανές ἡ ἀπόρριψη καί ἀποδοκιμασία Συνόδων, ὅταν καταστρατηγεῖται ἡ συνοδική συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, τό ὅλον Συνοδικόν Πολίτευμα, ὡς οἱ γνωστές ἀπό τήν ἐκκλησιαστική ἱστορία Σύνοδοι, ἦτοι: ἡ «ἐπὶ Δρῦν» (403), ἡ ἐπωνομασθεῖσα «Ληστρική» (Ἐφεσος 479) καί ἡ τῆς Φερράρας (1438) – Φλωρεντίας (1439).

Καί βέβαια, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι καί τό Κράτος πρέπει ἀρκούντως νά πεισθεῖ καί ὁ λαός νά κατηχηθεῖ, ὅτι αὐτό τό Συνοδικόν Πολίτευμα, ἄλλως ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας, τυγχάνει ἀρχαιότατος ἱερός θεσμός καί κατὰ συνέπειαν, δέν θά πρέπει νά λησμονεῖται, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει πρό τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, μ' ὅ,τι αὐτό σημαίνει στή βαθύτερη ἔννοιά του, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, μηδαμῶς ἔχει θέση τό κράτος, ἐπὶ ἀποκλειστικῶς πνευματικοῦ χαρακτῆρος ζητημάτων, δηλαδή εἴσοδο στή «*interna corporis*» τῆς Ἐκκλησίας (τά εἶσω, *sacra interna*). Ἐνδεικτικά δέ ἀναφέρουμε τό προσφάτως ἀνακῶψαν ζήτημα περὶ τοῦ τρόπου μεταδόσεως τῆς Θείας Κοινωνίας στούς πιστούς, τό ὁποῖο εἶναι ἀμιγῶς λατρευτικό θέμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ὑφίστανται ὅρια καί αὐτά, ἡ δεοντολογία ἐπιτάσσει, ὅπως τηροῦνται. Ο Ἱ. Χρυσόστομος ἐξόχως τό ὑπογραμμίζει φέροντας τό παράδειγμα τοῦ Ὁζία: «Οὗτος ὁ Ὁζίας βασιλεύς ἦν, καί ἀνὴρ δίκαιος, καί πολλοῖς κομῶν τοῖς κατορθώμασιν· ἀλλ' ὕστερόν ποτε εἰς ἀπόνοιαν ἦλθεν, εἰς ἀπόνοιαν, τήν μητέρα τῶν κακῶν, εἰς ἀλαζονείαν, τήν θορύβων γέμουσαν, εἰς ὑπερηφανίαν, τήν ἀπώλειαν τοῦ διαβόλου. Οὐδέν γάρ ἀπονοίας χεῖρον... Ἀλλ' ὁ Ὁζίας οὗτος βασιλεύς ὢν καί τό διάδημα περικείμενος....εἰσῆλθεν εἰς τό ἱερόν. Καί τί φησιν; Εἰσῆλθεν εἰς τά ἅγια τῶν

ἀγίων, καί λέγει, βούλομαι θυμιᾶσαι. Βασιλεύς ὢν ἱερωσύνης ἀρχήν ἀρπάζει. Βούλομαι, φησί, θυμιᾶσαι, ἐπειδή δίκαιός εἰμι. Ἀλλά μένε ἔσω τῶν οἰκείων ὅρων· ἄλλοι ὅροι βασιλείας, καί ἄλλοι ὅροι ἱερωσύνης» (Εἰς τό ρητόν τοῦ προφήτου Ἡσαΐου τό λέγον «Ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ», P.G. 56, 124-126).

Ἄλλωστε ἱστορικῶς εἶναι ἀποδεδειγμένο ὅτι τά πολιτειακά συστήματα μέ τά ὁποῖα διακυβερνῶνται τά διάφορα κράτη, μεταβάλλονται. Ἐξακολουθεῖ νά ὑφίσταται «ἡ ἀνακύκλωσις τῶν πολιτειῶν» γιά τήν ὁποία γράφει, ὁ ἱστορικός τῆς ἀρχαιότητος Πολύβιος. Ἡ Ἐκκλησία ὁμως ἐκ τῆς συστάσεώς της καί ὡς Θεόδομητον Καθίδρυμα μένει στόν αἰῶνα καί «πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς» (Ματθ. 16,18). Καί ὡς λέγει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος «πέτραι τήν Ἐκκλησίαν ἐκάλεσε δεχομένην κύματα καί μὴ σαλευομένην» (P.G. 52, 807).

Ἐννοεῖται βέβαια, ὅτι ἡ θεοῖδρυτος Ἐκκλησία καί στή συνέχεια τό Συνοδικό της Πολίτευμα οὐδαμῶς ἔχει ἀνάγκη προστασίας ἢ συμμαχίας τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς προκειμένου νά λειτουργήσῃ ὡς τό ζωντανό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί πραγματώσῃ τήν σωτήρια θεία ἀποστολή, τήν «καινήν καί τελείαν» κοινωνία τοῦ Θεοῦ μετά τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ Ἐκκλησία δέν παύει νά ἐπαναλαμβάνει τό «Κύριε ἐλέησον», ἐνῶ τό κράτος ἐπαναλαμβάνει τό «ὅ,τι ἐπιτάσσει ὁ νόμος». Ἡ Ἐκκλησία βλέπει τά πράγματα «θεολογικῶς», τό κράτος τά βλέπει «ἐνδοκοσμικῶς».

*

Περαιτέρω, ὡς ἀρχή τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος ἡ συστήματος διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας θεωροῦνται καί ἡ ἐκλογή τοῦ Ματθίου (Πράξ. 1,15 ἐπ.) καί ἡ ἐκλογή τῶν ἐπτά διακόνων (Πράξ. 6,2 ἐπ.) (Ἰω. Καρμίρη, Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία, Ἀθῆναι 1973, σελ. 653). Ὡστόσο, πρότυπον καί ὑπόδειγμα πάσης Συνόδου στάθηκε ἡ συγκληθεῖσα ἐν Ἱεροσολύμοις Σύνοδος, ἡ ἀποκαλουμένη «Ἀποστολική Σύνοδος». Ὡς εἶναι γνωστόν, τό ζήτημα, τό ὁποῖο προκάλεσε τήν σύγκληση τῆς Συνόδου αὐτῆς, ἦταν ὁ τρόπος ὑποδοχῆς τῶν ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου ἐρχομένων στήν Ἐκκλησία, ἀναφορικῶς μέ τήν τήρηση τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου καί εἰδικότερα τό ἔθος τῆς περιτομῆς. Ἀξίζει, ὁμως, στό θέμα αὐτό, νά ἐπιμείνουμε περισσότερο, εἰδικότερα στά τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀποστολικῆς αὐτῆς Συνόδου, σέ μερικά δηλαδή σημεῖα, ἐξόχως χαρακτηριστικά γιά τήν ὅλη εἰσήγησή μας, ὡς ἀναφέρει τό βιβλίον τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων» (Πράξ. ιε', 1-32).

Πρῶτον, τό θέμα τῆς ἀποδοχῆς τῶν ἐξ ἐθνῶν εἶχε δημιουργήσῃ πρόβλημα μεταξύ τῶν χριστιανῶν καί μάλιστα ἔφερε διάσταση ἀπόψεων, φιλονικία καί μεγάλη συζήτηση. Οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι οἱ ἐξ ἐθνῶν χριστιανοί ἄνευ τῆς τηρήσεως, ἐν

προκειμένω, τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, δέν δύνανται νά σωθοῦν καί εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ Ἀπόστολοι Βαρνάβας καί Παῦλος δίδασκαν τήν ἀπαλλαγή. Ἀπεφασίσθη ὅμως ἡ σύγκληση τῆς Συνόδου πρός ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος (Πράξ. ιε', 2). Κατ' ἀκολουθίαν, καταδεικνύεται ὅτι καί στόν ἐκκλησιαστικό χῶρο, γιά τό ὑπάρχον ἀνθρώπινο στοιχεῖο, πάντοτε ἀναφύονται ζητήματα, τίθενται ἐρωτήματα καί ὑπάρχουν διχογνωμίες.

Δεύτερον, «συνήχθησαν οἱ ἀπόστολοι καί οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περί τοῦ λόγου τούτου» (στίχ. 6). Δηλαδή, δέν ἀδιαφόρησαν γιά τό πρόβλημα, ἀλλά πραγματοποίησαν σύνοδο, «ἰδεῖν περί τοῦ λόγου τούτου», μέ σκοπό τήν σύσκεψη καί ἐξέταση τοῦ ἀναφανέντος ζητήματος.

Τρίτον, «πολλῆς δέ συζητήσεως γενομένης ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρός αὐτούς» (στίχ. 7). Δηλ. διεξήχθη πολλή συζήτηση. Ἀκούσθηκαν πολλές ἀπόψεις καί γνώμες. Ἐδῶ διαφαίνεται τό δημοκρατικόν πνεῦμα τῆς ὅλης Συνόδου. Καί βεβαίως λόγο σημαντικό εἶχε ὁ πρωτοκορυφαῖος Ἀπ. Πέτρος. Μετά ἀπό αὐτόν, προσέτι, μίλησαν οἱ Βαρνάβας καί Παῦλος (στίχ. 12).

Τέταρτον, στόν στίχο 13, ἀναφέρουν οἱ «Πράξεις» ὅτι: «Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτούς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων». Ἀφοῦ ἔγινε μακρά συζήτηση, τελευταῖος, ἔλαβε τόν λόγο καί ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, ὁ καί Ἐπίσκοπος τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας καί κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καί πρόεδρος τῆς Συνόδου, ὁ καί ἀδελφόθεος τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος καί συνήγαγε τό τελικό συμπέρασμα. Ὁ λόγος του εἶναι στούς στίχους 14 - 21.

Πέμπτον, στόν στίχο 22 τό ἱερό κείμενο ἀναφέρει: «Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καί τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν...». Στό σημεῖο αὐτό, ἀξίζει νά ἐπισημάνουμε τήν φράση «σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ». Ἔχουμε δηλαδή στήν Ἀποστολική Σύνοδο συμμετοχή τῶν ἀποστόλων καί τῶν πρεσβυτέρων ἀλλά καί παρουσία τῶν χριστιανῶν. Μέ ἄλλους λόγους θά λέγαμε ὅτι ἔχουμε μία συμπορεία ἐν Κυρίῳ, ἀποστόλων, πρεσβυτέρων καί λαϊκῶν στήν Σύνοδο αὕτη, ὅπου παρουσιάζεται μία ἐναρμόνιση ἀλλά καί διάκριση θέσεων, λειτουργημάτων καί διακονημάτων. Ἐδῶ, στό ρῆμα «ἔδοξε», διαπιστώνουμε τήν ὑπευθυνότητα τῆς ἀποφάσεως τῶν ἀποστόλων καί τῶν πρεσβυτέρων καί στήν φράση «σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ» τήν συνένωση τοῦ λαοῦ, ἔτσι ὥστε νά εἶναι ἀπόφαση - ἀπόφανση τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. Αὕτη ἡ θέση καθίσταται ἐναργέστερη ἀργότερα, ὅταν θαυμάσια διατυπώνεται στίς «Διαταγές τῶν Ἀποστόλων» διὰ Κλήμεντος, σέ χρόνους ὅπου ἔχει πλέον διαμορφωθεῖ ὁ ὅρος «Ἐπίσκοπος». Γράφουν οἱ «Διαταγές τῶν Ἀποστόλων»: «Ὁ ἐπίσκοπος, ὡς τέκνα τοὺς λαϊκοὺς ἀγαπάτω, θέλγων καὶ θερμαίνων τῇ σπουδῇ τῆς ἀγάπης ὡς ὡὰ εἰς περιποίησιν νοσσιῶν ἢ ὡς νοσσία ἀγκαλιζόμενος εἰς περιποίησιν ὀρνίθων, πάντας

νουθετῶν, πᾶσι τοῖς πληκτισμοῦ ἐπιδομένοις ἐπιπλήσων, ἀλλὰ μὴ πλήσων ὑποπιέζων εἰς ἐντροπὴν, ἀλλὰ μὴ εἰς ἀνατροπὴν, νουθετῶν εἰς ἐπιστροφὴν, ἐπιτιμῶν εἰς διόρθωσιν καὶ εὐθύτητα πορείας» (ΒΕΠ, τόμ. 2, σελ. 25). Καὶ ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος γιὰ τὸν λαό, τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, θά γράψει: «Ὑμᾶς μακαρίζω, τοὺς ἐγκεκραμένους αὐτῷ (τῷ ἐπισκόπῳ), ὡς ἡ Ἐκκλησία Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς Ἰησοῦς Χριστός τῷ πατρί, ἵνα πάντα ἐν ἐνότητι σύμφωνα ᾗ» (Ἐπιστ. Ἐφεσ. 5,1).

Ἀργότερα, μετὰ ἀπ' αὐτῆς τῆς Ἀποστολικῆς Σύνοδο, ἔνεκεν τῶν κατὰ καιροὺς ἀναφυσόμενων αἱρέσεων καὶ γενικότερα πεπλανημένων διδασκαλιῶν, θεωρήθηκε ἀναγκαία, ἡ σύγκληση πολλῶν συνόδων ἐπισκόπων, προκειμένου νὰ ὑπάρξει ὁμοφωνία τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας. Προσέτι, κατὰ τὴν μεταποστολικὴ ἐποχὴ ἔχουμε καὶ Συνόδους τῶν πλησιοχώρων ἐπισκοπῶν εἴτε γιὰ χειροτονίες νέων ἐπισκόπων εἴτε γιὰ ἐπίλυση ἄλλων πρακτικῶν θεμάτων. Τὸν 3ο πλέον αἰῶνα ἔχει ἐπικρατήσῃ ὁ θεσμός τῶν τοπικῶν συνόδων, ἀπὸ δὲ τοῦ 4ου αἰῶνος συγκαλοῦνται καὶ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι (Βλ. Στυλ. Παπαδοπούλου, Πατρολογία Β', Ἀθήνα 1990, σελ. 38-39). Ὅσον ἀφορᾷ δέ, τὴν συμμετοχὴν στὶς Συνόδους πλὴν τῶν Ἐπισκόπων καὶ ἄλλων κληρικῶν ἢ λαϊκῶν ὡς ἔχει καταγραφεῖ, ἡ συμμετοχὴ τῶν τελευταίων (πρεσβυτέρων – διακόνων – λαϊκῶν) εἶχε σχέση μόνον μέ τις προσυνοδικὲς καὶ ἐξωσυνοδικὲς διασκέψεις ἢ διεργασίες. Τὸ δικαίωμα τῆς ἀποφασιστικῆς γνώμης καὶ ψήφου τὸ εἶχαν μόνον οἱ Ἐπίσκοποι. (Βλ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθῆναι 1992 τόμ. Α', σελ. 452-456).

Ὡς εἶναι δέ γνωστόν, στό διάβα τῶν αἰώνων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, διεμορφώθησαν διάφορες κατηγορίες Συνόδων, εἴτε ἐξ ἐπόψεως συμμετοχῆς τῶν Ἐπισκόπων, ἥτοι: Οἰκουμενικὲς, Τοπικὲς, Πανορθόδοξες, Μητροπολιτικὲς ἢ Ἐπαρχιακὲς, εἴτε ἐξ' ἐπόψεως συγκλήσεως καὶ χρονικῆς διαρκείας σέ διαρκεῖς καὶ περιοδικὲς, ἥτοι: Τακτικὲς καὶ ἔκτακτες. Δέν χρειάζεται ἐν προκειμένῳ, νὰ ἀναφέρουμε καὶ ἄλλες μορφὲς Συνόδων, οἱ ὁποῖες ἐμφανίστηκαν στό προσκῆνιο τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. (Βλ. Βασ. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθῆναι 1990, σελ. 98 ἐπ. – Σπ. Τρωϊάνου, Παραδόσεις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, Ἀθήνα 1984, σ. 181 – 186, – Παν. Μπούμη, Κανονικὸν Δίκαιον, Ἀθήνα 1988, σελ. 200-218, – Βλ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθῆναι 1992, σελ. 190 – 194).

*

Στό σημεῖο ὅμως αὐτό θεωροῦμε σκόπιμο ν' ἀναφέρουμε ὅτι γιὰ τὸ Συνοδικὸ Πολίτευμα, τὴν Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, γίνεται λόγος ἀφ' ἐνός μὲν στόν ὑπέρτατο νόμο, τὸ Σύνταγμα (ἰσχύον Σύνταγμα 1975/1986/2001), ἀφ' ἑτέρου δέ στόν Νόμο τοῦ Κράτους, τὸν Καταστατικὸ Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς εἶναι γνωστόν, στό Σύνταγμα καὶ εἰδικότερα, στό ἄρθρο 3, ὅπου ρυθμίζονται οἱ σχέσεις μεταξύ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, μεταξύ τῶν ἄλλων, ἀναφέρεται ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη

Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος «...εἶναι αὐτοκέφαλη, διοικεῖται ἀπό τήν Ἱερά Σύνοδο τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέων καί ἀπό τήν Διαρκῆ Ἱερά Σύνοδο πού προέρχεται ἀπό αὐτή καί συγκροτεῖται ὅπως ὀρίζει ὁ Καταστατικός Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας, μέ τήρηση τῶν διατάξεων τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τῆς κθ' (29) Ἰουνίου 1850 καί τῆς Συνοδικῆς Πράξης τῆς 4ης Σεπτεμβρίου 1928».

Περαιτέρω, μέ τό ὑπ' ἀριθμ. 146 τῆς 31ης Μαΐου 1977, Φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως δημοσιεύθηκε ὁ Νόμος 590/1977 «Περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Ὁ Νόμος αὐτός εἶναι πολύ σημαντικός καί θεσμοθετεῖ τήν ὅλη κανονική τάξη στήν Ἐκκλησία, καί, κατά τήν ταπεινή μας ἄποψη, τυγχάνει, ἀρκούντως ικανοποιητικά διατυπωμένος (Βλ. Ἀν. Μαρίνου, Ἐκκλησία καί Δίκαιον, Ἀθῆναι 2000, σελ. 203 – 215) καί κατοχυρώνει τό Συνοδικό Πολίτευμα (ἄρθρο 3 Ν. 590/1977).

Ἔτσι, στό σύγχρονο κρατικό status, ἀλλά καί στόν νομικό πολιτισμό ἔχουμε τήν ὕπαρξη καί τῆς νομικῆς προσωπικότητος τῆς Ἐκκλησίας (ὡς ΝΠΔΔ), ἡ ὁποία ὑφίσταται «κατά πλάσμα δικαίου», τό ὁποῖο δημιουργήθηκε ἀπό τό κοσμικό δίκαιο καί συγκεκριμένα ἀπό τό κράτος, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν διαφόρων πρακτικῶν δραστηριοτήτων τῆς Ἐκκλησίας στό κοινωνικῶς γίνεσθαι. Αὐτό δέν εἶναι ἀπαραιτήτως κακό, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία δρᾷ καί κινεῖται στόν κόσμον καί στόν δημόσιον βίον. Καθίσταται, κατά συνέπειαν, ὑποκείμενο δικαιωμάτων καί ὑποχρεώσεων καί ἔτσι πρέπει νά δοῦμε τήν Ἐκκλησία, ὡς πρὸς αὐτή τήν πλευρά της, ὡς ἓνα ἴδιο, ιδιότυπο καί ιδιόμορφο ΝΠΔΔ, ὡς πρὸς τίς νομικές σχέσεις της μέ τήν Πολιτεία. Ἀσφαλῶς καί γεννᾶται καί ὑπάρχει μία διαφορά ἀντιλήψεως μεταξὺ νόμου καί ἱεροῦ κανόνος, ἥτοι νομιμότητος καί κανονικότητος, ἄλλως ἐννόμου τάξεως τῆς Πολιτείας καί «ἐννόμου» τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, καί ἀσφαλῶς θά πρέπει νά ὑπάρχουν περιθώρια συνεργασίας, χωρίς ἀπαραιτήτως νά δημιουργεῖται σύγκρουση, μέ θεμελιώδη βάση τίς βιβλικές ρήσεις: «Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Ματθ. κβ', 21) καί «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις» (Πράξ. ε', 29).

Πάντα ταῦτα, ἀποτελοῦν μέγιστα εὐεργετήματα, τόσον γιὰ τήν Ἐκκλησία, ὅσο καί πολύ περισσότερο γιὰ τό Κράτος. Τοιοῦτοτρόπως ἔχουμε νομιμότητα καί κανονικότητα, δύο παράλληλους δρόμους πρὸς τήν ἐπίτευξη τῆς εὐταξίας τῶν δύο αὐτῶν μεγεθῶν. (Ἀν. Μαρίνου, Ἐκκλησία καί Δίκαιον, ὅπ. παρ., σελ. 216 ἐπ.).

Ἡμεῖς, στέργομεν ἐκθύμως τά ἰσχύοντα αὐτά νομοθετήματα τόσον τά ἄρθρα τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος ὅσον καί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ὀφείλουμε, κατά τήν ταπεινή μου ἄποψη, νά τά διαφυλάξουμε στούς χαλεπούς, ἀσταθεῖς καί ἀβεβαίους τούτους καιρούς, τούς ὁποίους διερχόμεθα.

*

Συνελόντ' εἶπεῖν, οὐσιῶδες ἐκκλησιολογικό γνῶρισμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τό ἀρχαιοπαράδοτο Συνοδικό Πολίτευμα. Φωνή δέ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ Ἱεραρχία. Ἡ δέ τοπική Ἐκκλησία, ὡς Καθολική Ἐκκλησία, ὁμιλεῖ πάντοτε ἐπίσημα καί ἐκασταχοῦ μέσω τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί μόνο.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω, καταδεικνύεται ἡ βιβλική, πατερική (θεολογική καί ἐκκλησιολογική), ἱστορική καί νομική κατοχύρωση τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος.

Η ΑΞΙΑ

Καί ἐρχόμεθα νά ἐξετάσουμε τήν λέξη «ἀξία», ἡ ὁποία συνοδεύει τό Συνοδικό Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας. Δηλ. πόθεν ἡ ἀξία του; Σέ τί συνίσταται ἡ ἀξία τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος; Πρόκειται γιά ἕνα εὐλογο ἐρώτημα. Ποῖος δίδει ἀξία στό Συνοδικό Πολίτευμα; Ἐμεῖς, οἱ συγκροτοῦντες τήν Ἱ. Σύνοδο Ἱεράρχες; Ὁ νόμος; Ἡ ἱστορία; Ἄλλοι ἐξωγενεῖς παράγοντες; Ὁχι βέβαια. Ἄλλο εἶναι τό πρόσωπο, τό ὁποῖο δίδει τήν πλήρη, τήν ὁλοκληρωμένη ἔννοια τῆς ἀξίας τῆς Συνόδου. Καί τό πρόσωπο αὐτό, εἶναι τό τρίτο Πρόσωπο τῆς Ἀγίας Τριάδος. Εἶναι τό Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἴσως ἀκούγεται παράδοξο. Ὡστόσο, ἐδῶ κρύπτεται ἡ ἀλήθεια. Καί τοῦτο, καθ' ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐκφράζει τήν συνεχῆ Πεντηκοστή. Γράφει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Εἰ μή Πνεῦμα παρῆν, οὐκ ἄν συνέστη ἡ Ἐκκλησία· εἰ δέ συνίσταται ἡ Ἐκκλησία, εὐδελον ὅτι τό Πνεῦμα πάρεστι» (Εἰς τήν ἁγίαν Πεντηκοστήν, P.G.50, 459). Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία καθίσταται ταμειοῦχος τῆς θείας χάριτος. Τό δοθέν Πνεῦμα ἐνοικεῖ διηνεκῶς σ' αὐτή καί Αὐτό διδάσκει στήν Ἐκκλησία «πᾶσαν τήν ἀλήθειαν» (Ἰω. 16, 13). Αὐτό τήν κυβερνᾷ «διαιροῦν τὰ χαρίσματα» (Α' Κορ. 12, 4.11) καί Αὐτό, τήν ζωοποιεῖ (Γ. Γαλίτη, Ἑρμηνευτικά τῆς Καινῆς Διαθήκης, Θεσσαλονίκη 1984, σελ. 428).

Ὁραιοτάτα τονίζει τήν ἐπιστασία καί ἐπιχορηγία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής καί γράφει: «Τῇ Ἐκκλησίᾳ δεδῶρηται ὁ κατὰ φύσιν ἔχων τὸ Πνεῦμα (ὁ Χριστός) τὰς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος ὡς Θεός... Τό γάρ Πνεῦμα τό ἅγιον... τῇ λυχνίᾳ τουτέστι τῇ Ἐκκλησίᾳ καθάπερ λύχνος τὰς οἰκείας ἐνεργείας δωρούμενον, λύχνου γάρ τρόπον τὸ σκότος λύνοντος, πᾶσα τοῦ Πνεύματος ἐνέργεια τήν πολύτροπον γένεσιν τῆς ἁμαρτίας ἐξωθεῖσθαι τῆς Ἐκκλησίας καί ἐπελαύνειν πέφυκε» (Πρός Θαλάσσιον, Ἑρωτ. ΝΓ', ΕΠΕ 14Γ, σελ. 268). Καί εἰδικότερα ἀναφέρει: «Ποιεῖται γάρ ἡ μὲν σοφία τῆς ἀνοίας ἀναίρεσιν, ἡ δὲ σύνεσις τῆς ἀνεπιγνωμοσύνης ἀφαίρεσιν, ἡ δὲ βουλή τῆς ἀδιακρισίας κατάργησιν, ἡ δὲ ἰσχὺς τῆς ἀσθενείας ἐξήλωσιν, ἡ δὲ γνῶσις τῆς ἀγνωσίας ἀφανισμόν, ἡ δὲ εὐσέβεια τῆς ἀσεβείας καί τῆς ἐπ' αὐτῇ τῶν ἐνεργειῶν φαυλότητος διωγμόν, ὁ δὲ

φόβος τῆς καταφρονήσεως ἀπελαύνει τὴν πώρωσιν. Φῶς γάρ οὐ μόνον τὰ προστάγματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνεργήματα τυγχάνει τοῦ Πνεύματος» (ὅπ. παρ.). Τό Πνεῦμα ἐνεργεῖ τὰ πάντα, ὡς πνεῦμα ἀνακαινίσεως, ζωῆς, ἐλευθερίας, ἐλπίδος, ἀγάπης, θείας χάριτος.

Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ὁρος «ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ» γιὰ τὴν ἱστορική πραγμάτωση καὶ συνέχεια τῆς μαρτυρίας τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμον. Τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐγκαθιστᾷ τὴν Ἐκκλησία καὶ συγχρόνως κινεῖ καὶ ὁδηγεῖ καὶ τὴν ἀνοίγει πρὸς πάντα ἄνθρωπον. Συγκροτεῖ ὅλον τὸν θεσμό τῆς Ἐκκλησίας. Συγκροτεῖ σέ σῶμα τοῦ Χριστοῦ τὴν Ἐκκλησία μέ συγκεκριμένα πρόσωπα καὶ συγχρόνως «ὅπου θέλει πνεῖ καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει» (Ἰω. 3,8). Τό Ἅγιο Πνεῦμα δημιουργεῖ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, προσωποποιεῖ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ καλεῖ τοὺς πάντες στὴ σωτηρίαν. Τό βιβλίον τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων» ἀναγράφει πολὺ χαρακτηριστικὰ περιπτώσεις ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπου ἀποκαλύπτεται Αὐτό, ὡς ἐντολεύς τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς παράδειγμα ἀναφέρουμε τίς περιπτώσεις: τοῦ Φιλίππου, ὅπου τό Ἅγιον Πνεῦμα τοῦ λέγει: «Πρόσελθε καὶ κολλήθητι τῷ ἄρματι τούτῳ» (Πράξ. 8,29), τοῦ Ἀπ. Πέτρου: «Εἶπεν αὐτῷ τὸ Πνεῦμα· ἰδοὺ ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε· ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος, διότι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς» (Πράξ. 10, 19-20) ἢ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιόχειας: «Εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον, ὃ προσκέκλημαι αὐτούς» (Πράξ. 13,2) καὶ ἀκόμη ἡ περίπτωση «Διελθόντες δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαλήσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἐλθόντες δὲ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον κατὰ τὴν Βιθυνίαν πορεύεσθαι· καὶ οὐκ εἴασεν αὐτούς τὸ Πνεῦμα» (Πράξ. 16, 6-7).

Πάλιν θὰ ἀνατρέξουμε στὴν Ἁγία Γραφή καὶ δὴ στό βιβλίον τῶν «Πράξεων», τό ὁποῖον παραμένει εἰσέτι ἀνοικτό. Καὶ συγκεκριμένα ἐκεῖ, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὴν Ἀποστολικὴ Σύνοδο, ὅπως προαναφέραμε, ἀκριβῶς, διότι στὸν στίχο ιε' 28, καταγράφεται μία ἐξόχως βιβλικὴ θεολογικὴ φράση. Γράφουν οἱ «Πράξεις»: «Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν». Δηλ. ἐκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη, γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῶν μεταστρεφομένων στὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τῶν ἐθνῶν, ὡς ὀρθό καὶ ἀληθές, ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς πρεσβυτέρους «σὺν ὅλῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ». Δηλαδή, τό Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι τό πρῶτον καὶ ἐμεῖς ἀκολουθοῦμε. Σχολιάζοντας τὴν σπουδαιότητα δὲ αὐτῆς βιβλικῆς φράσης, ὁ Ἱ. Χρυσόστομος γράφει ὅτι: «Ἄρα οὐδὲν ἀνθρώπινον, εἰ Πνεύματι ταῦτα δοκεῖ». Καὶ ἐρωτᾷ ὁ ἱερός Πατήρ: «Καὶ τίνας ἐνεκεν εἶπον «Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι»; Ἵνα μὴ νομίσωσιν (οἱ ἀποδέκτες) ἀνθρώπινον εἶναι, τὸ δὲ «καὶ ἡμῖν» ἵνα διδαχθῶσι ὅτι καὶ αὐτοὶ (δηλ. οἱ Ἀπόστολοι) ἀποδέχονται τὴν ἀπόφασιν, ὥστε δύο παράγοντες διακρινόμενοι

ἀλλήλων συγκατατίθενται καὶ συναποφασίζουν» (Ἰω. Χρυσοστόμου, Ὁμιλία ΛΓ' εἰς τὰς Πράξεις, ΕΠΕ 16 Α σελ. 283 ἐπ.).

Ὡς ἀναφέρει δέ ὁ πολίος, ὁ καὶ τῆς Συνοδικῆς πείρας ἀείφωτος λύχνος, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρυστίας καὶ Σκύρου κ. Σεραφεῖμ, ὁ καὶ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ἡμῶν: «Ἐκτοτε ἡ φράσις «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι» ἀποτελεῖ προμετωπίδα ὅλων τῶν Συνόδων, πού δέν ἐκφράζει ἕνα τύπον διατυπώσεως κειμένου, ἀλλὰ ὁμολογίαν πίστεως καὶ διαβεβαίωσιν θεοπνευστίας τῶν ὅρων καὶ Κανόνων, ὥστε αὐτοὶ νά ἀποτελοῦν τὴν Ἱεράν Παράδοσιν, τὴν ὁποῖαν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δέχεται ἰσοτίμον καὶ ἰσόκυρον τῆς Ἀγ. Γραφῆς» (Βλ. Ἀντιφώνησιν κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς τακτικῆς συνελεύσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς «Ἡ Τακτικὴ Συνέλευσις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ἀθῆναι, 1-4 Ὀκτωβρίου 2008), ἔκδ. Κλάδου Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 2009, σελ. 26).

Ἄλλωστε, ἡ περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀναφορά εἶχε πάντοτε πρώτη θέση, μάλιστα μετὰ τὴν κλασικὴ πραγματεία τοῦ Μεγ. Βασιλείου, «Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». (PG τόμ. XXXII, στ. 87-218 καὶ ἔκδ. Sources Chrétiennes, 17). Τῷ ὄντι, πρέπει νά ἐξαρθεῖ ὁ ρόλος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴν καθόλου ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ στό Συνοδικό Πολίτευμα. Αὐτό παρέχει τὴν ἀξία σ' αὐτό. Χωρὶς τό Ἅγιον Πνεῦμα καὶ τὴν αἴσθησιν τῆς παρουσίας Του, δέν κάμνουμε τίποτα τό ἐκκλησιολογικό, ἀλλὰ συνεδριάζουμε καὶ ἐργαζόμεθα τυπικῶς, ἐγκοσμιοκρατικῶς – κοσμικῶς. Μόνον ἡ παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μᾶς δικαιώνει. Δικαιολογεῖ τὴν Σύνοδό μας, ὡς Σύνοδο καὶ ὄχι ἀπλῶς, ὡς κάποια γενικὴ συνέλευση.

Εἶναι, ἐξάλλου, πολὺ χαρακτηριστικό καὶ δέν θά πρέπει νά διαφεύγει τῆς προσοχῆς μας ὅτι καὶ «αὕτη αὕτη» ἡ Θεία Λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὅλη πνευματικὴ, ὑπὸ τὴν ἔννοια, ὅτι κατ' αὐτὴν διαρκῶς ἐπικαλούμεθα τό Πανάγιον Πνεῦμα, «ἵνα Τοῦτο ἔλθῃ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ». Καὶ βεβαίως, ἡ ἐπὶ κληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι καὶ γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα ἱερά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Ἐρωτᾷ καὶ ἀπαντᾷ ὁ Μέγας Βασίλειος ὅτι «ἡ τῆς Ἐκκλησίας διακόσμησις οὐχὶ σαφῶς καὶ ἀναντιρρήτως διὰ τοῦ Πνεύματος ἐνεργεῖται;» καὶ προσθέτει τὴν ἀπάντησιν: «Αὕτη γάρ ἡ τάξις (ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ) κατὰ τὴν διαίρεσιν τῶν ἐκ τοῦ Πνεύματος δωρεῶν, διετάσσεται» (SC 17, 254).

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τό Ἅγιον Πνεῦμα, ὅταν κατῆλθε κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς στὴν Ἐκκλησίαν, πραγματοποιήθηκε ἡ συνένωσις τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων, ὡς ἐρμηνεύει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Καὶ γάρ ἡ φύσις ἡ ἡμετέρα πρὸ δέκα ἡμερῶν εἰς τὸν θρόνον ἀνέβη τὸν βασιλικόν καὶ τό Πνεῦμα τό ἅγιον κατέβη σήμερον πρὸς τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν· ἀνήνεγκεν ὁ Κύριος τὴν ἀπαρχὴν τὴν

ἡμετέραν καί κατήνεγκεν τό Πνεῦμα τό ἅγιον. Ἕτερος Κύριος διανέμων τά δῶρα ταῦτα· καί γάρ τό Πνεῦμα Κύριός ἐστι καί διενείμαντο τήν ὑπέρ ἡμῶν οἰκονομίαν Πατήρ καί Υἱός καί Ἅγιον Πνεῦμα» (Εἰς τήν ἀγίαν Πεντηκοστήν, Ρ.Γ. 50, 456). Διά τοῦτο καί ἦταν καί στήν Ἀποστολική Σύνοδο. Καί αὐτό τό Ἅγιον Πνεῦμα «ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ» (Πράξ. 20,28). Τό ὑπογραμμίζει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος γράφοντας: «Εἰ μή Πνεῦμα ἅγιον ἦν, ποιμένες καί διδάσκαλοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὐκ ἦσαν· καί γάρ οὗτοι διά τοῦ Πνεύματος γίνονται, καθὼς καί ὁ Παῦλός φησιν. Ἐν ᾧ ἔθετο ὑμᾶς τό Πνεῦμα τό ἅγιον ποιμένας καί ἐπισκόπους» (ὁπ. παρ. 458).

Κεντρική, λοιπόν, εἶναι ἡ θέση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στήν καθόλου Ἐκκλησία καί βέβαια στήν ὅλη διαδικασία τῆς συγκλήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἀπό τόν Ἱερό Αὐγουστῖνο προσφυῶς ἔχει λεχθεῖ ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι «ἡ ψυχὴ τῆς Ἐκκλησίας» καί ἐνεργεῖ σ' αὐτήν ὅ,τι ἐνεργεῖ καί δρᾷ ἡ ψυχὴ σ' ὅλα τά μέρη τοῦ σώματος. Ὁ Εἰρηναῖος θά τό διατυπώσει διαφορετικά, ἀλλ' ἔχει τό ἴδιο νόημα: «Ubi Ecclesia, ibi et Spiritus Dei, et ubi Spiritus Dei, illic Ecclesia et omnis gratia» (Εἰρηναίου, Ἑλεγχος ΙΙΙ, 24,1. Ρ.Γ. 7, 966). Χρέος καί ἔργο μας, ἐπομένως, εἶναι νά ἀφήνουμε τό Ἅγιον Πνεῦμα, Ἐκεῖνο νά ὁδηγεῖ τήν Ἐκκλησία καί ὄχι νά θέτουμε προσκόμματα ἢ νά ἐπιβάλλουμε τό ἴδιον θέλημα.

Κατ' ἀκολουθίαν, ἐφ' ὅσον τό Ἅγιον Πνεῦμα παραμένει στήν Ἐκκλησία, εἶναι ἡ «ψυχὴ τῆς Ἐκκλησίας» καί κατὰ τό ὑπέροχο τροπάριο τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Πεντηκοστῆς ψάλλουμε: «Πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, βρύει προφητείας, ἱερέας τελειοῖ... ὅλον συγκροτεῖ τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας» καί τῷ ὄντι, πληροῖ, ἐνεργεῖ, ζωοποιεῖ καί τελεῖ τά πάντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τότε, ἀβιάστως, ἔρχεται τό ἐρώτημα: Δύναται μία Σύνοδος νά λειτουργεῖ ἄνευ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Εἶναι μόνον μία σύνοδος Ἱεραρχῶν, τήν ὁποία καλύπτει τό ἄρθρον 4 ἐπ. τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας; Ἥ ἔχουμε παρουσία καί ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί συνάμα συνέργεια καί ἰδική μας, ἥτοι ὑφίσταται μία συνεργασία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἡμῶν;

Τυχάνει ἐκκλησιολογικῶς ἀληθές, ὅτι ἄνευ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δέν δυνάμεθα νά ἔχουμε καί ἀληθές Συνοδικό Πολίτευμα, ὅπως δέν δυνάμεθα νά ἔχουμε καί ἀληθινὴ πνευματικότητα καί ἐν Χριστῷ ζωή. Ὡς γράφει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, τότε «ἡμεῖς χωρὶς μὲν τοῦ Πνεύματος ξένοι καὶ μακρὰν ἐσμεν τοῦ Θεοῦ». (Κατὰ Ἀρειανῶν Γ', 24 ΒΕΠ 30) καθ' ὅτι καί κατὰ τόν Ἱ. Δαμασκηνό, «συνάφεια Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους διὰ Πνεύματος Ἁγίου γίνεται» (Α' Λόγος εἰς τό Γενέθλιον τῆς Θεοτόκου, Ἰω. Δαμασκηνοῦ «Ἡ Θεοτόκος» (Κείμενο – Εἰσαγωγή – Σχόλια, ἱερομ. Ἀθ. Γιέβτις, ἔκδ. «Ὁσῖος Ἰωάννης ὁ Ρῶσος» Ἀθῆναι 1970, σελ. 72). Ὁ δέ ἁγ. Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων ὑπογραμμίζει: «Ὁ καλὸς Οὗτος τῆς Ἐκκλησίας ἀγιοποιός καί

βοηθός ...καί σύμμαχος καί προστάτης καί μέγας διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ διοικητής τῶν ψυχῶν, ὁ κυβερνήτης τῶν χειμαζομένων, ὁ φωταγωγός τῶν πεπλανημένων καί ἀθλοθέτης τῶν ἀγωνιζομένων καί στεφανωτής τῶν νενικηκότων, τό Πνεῦμα τό Ἅγιον». (Κατήχησις ΙΣΤ΄, 14,19 καί ΙΖ΄ 13, ΒΕΠ 39). Ὁ δέ Δίδυμος ὁ Τυφλός, ὁ Αλεξανδρεὺς γράφει: «Καθὰ τοίνυν εἴωθεν βασιλεὺς μὲν τὰς ἑαυτοῦ νομοθεσίας τοῖς ἔγγιστα μεγάλοις ἄρχουσι καταπέμπειν, οἷς τὰς ἡνίας τῶν ἀρχομένων δέδωκεν· ἐκείνους δέ, πάντων εἰς γνῶσιν φέρειν τυποῦντας, ὑποκύπτειν τοῖς παρὰ βασιλέως θεσπισθεῖσιν, καὶ ἀπειλοῦντας τοῖς παραβαίνουσιν κίνδυνον· οὕτω καὶ οἱ Ἀπόστολοι, οὓς ἔθετο πρῶτους ὁ Θεός, τὸ αὐτεξούσιον τοῦ Πνεύματος, καὶ τὸ πρὸς τὸν Πατέρα ὁμοούσιον εἰδότες, ἐπέστελλον· Ἔδοξε, φησὶν, τάδε καὶ τάδε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὡς βασιλεῖ καὶ ἐξουσιαστῇ καὶ κηδεμόνι τοῦ γένους· καὶ ἡμῖν δέ, ὡς προεστηκέναι ἀφορισθεῖσιν τῆς πίστεως καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν. «Ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτούς, εὖ πράξετε· » παρατρῶσαντες δέ, φησὶν, τὸ ἐναντίον πείσεσθε. Ἐμέμνηντο γὰρ τοῦ Σωτῆρος αὐτοῖς εἰρηκότος ἐν τῷ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίῳ· «Οὐ γὰρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον» (Περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Βιβλ. Β΄, Ρ.Γ. 39, 624).

Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι θά ὑπογραμμίσαι ὁ ἱ. Χρυσόστομος ὅτι εἶχαν πράγματι βαθυτάτη συναίσθησις τῆς καθοδήγησής τους ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γράφει πολὺ χαρακτηριστικά: «Ὅταν δέ Παῦλον εἶπω, οὐ τοῦτον μόνον λέγω, ἀλλὰ καὶ Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ πάντα αὐτῶν τὸν χορόν. Καθάπερ γὰρ ἐν λύρᾳ μιᾷ διάφοροι μὲν αἱ νευραὶ, μία δέ ἡ συμφωνία· οὕτω καὶ ἐν τῷ χορῷ τῶν ἀποστόλων διάφορα μὲν τὰ πρόσωπα, μία δέ ἡ διδασκαλία, ἐπειδὴ καὶ εἷς ὁ τεχνίτης ἦν, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ κινοῦν τὰς ἐκείνων ψυχάς. Καὶ τοῦτο ἐμφαίνων ὁ Παῦλος ἔλεγεν· Εἴτε οὖν ἐκεῖνοι, εἴτε ἐγώ, οὕτω κηρύσσομεν» (Εἰς τὸν ἅγιον ἱερομάρτυρα Ἰγνάτιον, Ρ.Γ. 50,588).

Εἶναι συνεπῶς, καταφανές ὅτι Ἅγιον Πνεῦμα καὶ Συνοδικόν πολίτευμα εὐρίσκονται σέ σχέση ἀλληλεξαρτήσεως καὶ συνυφάνσεως.

Πολύ χαρακτηριστικά τονίζεται τοῦτο στὸν 1ο κανόνα τῆς Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅταν γράφεται: «Ἐξ’ ἐνὸς ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος αὐγασθέντες, ὥρισαν τὰ συμφέροντα» οἱ Συνοδικοὶ Πατέρες (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, ὅπ. παρ. σελ. 556) καὶ πολὺ ἐμφαντικά διακελεύει καὶ ὁρίζει τοῦτο καὶ ὁ πολὺ βασικός καὶ σημαντικός 34ος Ἀποστολικὸς κανόνας: «Τοὺς ἐπισκόπους ἐκάστου ἔθνους· εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν καὶ μηδὲν τι πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης· ἐκεῖνα δέ μόνον πράττειν ἕκαστον, ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει, καὶ ταῖς ὑπ’ αὐτὴν χώραις. Ἀλλὰ μηδὲ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιεῖτω τι. Οὕτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται, καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεός, διὰ Κυρίου, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, ὁ Πατὴρ, καὶ ὁ Υἱός, καὶ

τὸ Ἅγιον Πνεῦμα» (ὁπ. παρ. σελ. 45).

*

Ἀλλά τὸ μεγάλο ἐρώτημα τὸ ὁποῖο τίθεται καί προβληματίζει ἐνίοτε, ἐν προκειμένῳ, εἶναι τὸ κάτωθι: Συνεργεῖ πάντοτε τὸ Ἅγ. Πνεῦμα;

Ἡ ἀπάντηση εὐρίσκεται στό ὅτι ἐνέργεια τοῦ Ἅγ. Πνεύματος ἔχουμε ὅταν ὑφίσταται καί ἡ ὑποκειμενική προσοικείωση αὐτοῦ καί ἡ καθαρά καί ἄδολη καρδία. Ἰσχύει, κατ' ἀναλογίαν, τὸ τοῦ Μεγ. Βασιλείου: «Οἱ πεφυτευμένοι ἐνταῦθα ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου ἡτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, ἐκεῖ ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσουσιν, ἄλλως ἀδύνατον ἐξανθήσας καί ἀρχὴν λαβεῖν εἰς καρποφορίαν, μὴ ἐν ταῖς αὐλαῖς γενόμενον τοῦ Κυρίου». (Μεγ. Βασιλείου, Εἰς Ψαλμ. 28, 3. P.G. 29,288 καί Εἰς Ἡσαΐα 1,28. P.G. 30,173). Ἄλλως, οἱ πονηρευόμενοι δέν μετέχουν τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἅγ. Πνεύματος καί δροῦν μόνον ἀνθρωπίνως. «Ἐάν δέν πνεύσῃ τὸ Πνεῦμα, ἡ ἀνθρωπίνη προσπάθεια καί ἐργατικότης δέν δύναται νά συντελέσῃ εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἀληθείας τοῦ Θεοῦ, ὅπως λέγει ὁ 66ος Καρθαγένης. 'Κατὰ ταῦτα ψηλαφηθέντων καὶ κατανοηθέντων πάντων τῶν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ χρησιμότητι συντρέχειν δοκούντων, ἐπινεύσαντος καὶ ἐνηχῆσαντος τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἐπελεξάμεθα ἡπίως καὶ εἰρηνικῶς διαπράξασθαι μετὰ τῶν μνημονευθέντων ἀνθρώπων...' Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα σφραγίζει διὰ τῆς παρουσίας Του τὰς συνάξεις τῆς Ἐκκλησίας εἴτε πρὸς τέλεσιν τῶν μυστηρίων εἴτε πρὸς συνοδικήν διάσκεψιν διὰ τὴν προάσπισιν τῆς πίστεως καὶ καθιστᾷ τὸν Χριστὸν παρόντα ἐν τῷ λαῷ Του» (Βλ. Ἀρχιμ. Γ. Καψάνη, Ἡ Ποιμαντική διακονία κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, Πειραιεὺς 1976, σελ. 117). Καί ἀσφαλῶς, ὁ οἰκονόμος τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας καί δὴ ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος ἐνεργεῖ ἀνθρωπίνως καί μόνον, δίχως τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιστασίας, φωτίσεως καί μαρτυρίας τυγχάνει ὑπόλογος τῶν πράξεών του ἐνώπιον τῆς Παναγίας Τριάδος. Γράφει ἐν προκειμένῳ ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Οὐχ οἱ ἔξωθεν δέ μόνον ἄρχοντες, ἀλλὰ καί οἱ τῶν Ἐκκλησιῶν προεστῶτες τῆς οἰκείας ἀρχῆς ὑφέξουσιν τὸν λόγον· καὶ μάλιστα οὗτοι εἰσιν οἱ ἐπὶ πλέον τὰς πικρὰς καὶ βαρεῖας εὐθύνας ὑπέχοντες» (Εἰς τὴν παραβολὴν, Τοῦ τά μύρια τέλαντα ὀφείλοντος, P.G. 51, 23). Βέβαια, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα «ὅπου θέλει πνεῖ» (Ἰω. 3,8) καί δέν μπορούμε νά κατανοήσουμε πῶς καί ποῦ καί πότε δρᾷ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Τοῦτο εἶναι μυστήριον.

Ὁ μυστηριακὸς δέ χαρακτῆρας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἓνα σημαντικόν θέμα. Καί ἐν προκειμένῳ, ὀφείλουμε νά προσέξουμε τὴν ἔννοια αὐτὴ τοῦ «μυστηρίου», ἀκριβῶς διότι τὸ μυστήριον εἶναι οὐσιαστικὸ στοιχεῖο τῆς ὅλης ἐκκλησιολογίας καί δέν πρέπει νά περιορίζεται. Ἄλλωστε ὅλη ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἓνα μυστήριον, τὸ μυστήριον τῆς ἐνεργοῦς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Τὸ μυστήριον δέν ἐξηγεῖται μέ ἀνθρώπινα κριτήρια, λογικοκρατικά, ἀκριβῶς διότι εἶναι μυστήριον καί ἔτσι τὸ

δεχόμαστε. Τό Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο, τό ὁποῖο «οἰκοδομεῖ τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ στήν ἱστορία, τελειοῖ τά μυστήρια, στηρίζει τήν Ἐκκλησία στήν ἀλήθεια καί τήν διασφαλίζει στήν περαιτέρω ὑπαρξη καί στό ἀλάθητό τους» (Βλ. J. Mejdendorff, *Byzantine Théologie*, New York 1976, σελ. 215). Ἀκριβῶς, διότι «ἡ ἄρρηκτη σχέση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας πρός τό ὅλο μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ θείας οἰκονομίας καθιστᾷ αὐτονόητη τή συνεργία τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅχι μόνο στήν Ἐνανθρώπηση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καί στόν ὅλο Ἐπίγειο Βίο τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι ἀπό τήν ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου μέχρι τήν Ἀνάληψή Του στούς οὐρανοῦς, ἀλλά καί στήν ἱστορική σάρκωση τῆς ἐν Χριστῷ Ἐκκλησίας μέσα στόν κόσμον μετά τήν Ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἤτοι ἀπό τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Βλ. Φειδᾶ, *Ἐκκλησιολογία μεταξύ Χριστολογίας καί Πνευματολογίας ὑπό τό φῶς τῆς πατερικῆς παραδόσεως*, Ἀθῆναι 2018, σελ. 295).

Τοιοιτοτρόπως, δέν εἶναι θεολογικῶς ὀρθόν νά ἀπομυστηριοποιεῖται τό μυστήριον οὔτε νά γίνεται ἐπιλεκτικά ἀποσπασματική χρήση του στό χῶρον τῆς Ἐκκλησίας. Τό Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι θεϊκό μυστήριον. Αὐτό εἶναι. «Οὕτως εἶναι». Ὑπερβαίνει τήν ἀνθρώπιν διάνοια καί κατάληψη.

Πάντως, οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι ἀποφαίνονται οἴκοθεν τῇ ἐπιστάσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τοῦτο τεκμαίρεται. Καί τό τεκμήριον εἶναι ἀμάχητον, καθ' ὅτι ἡ σχέση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετά τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος εἶναι σαφῶς ὄντολογική καί ἐκεῖ, ἔγκειται ἡ ἀξία τοῦ τελευταίου καί καθιστᾷ τοῦτο «θεοσυνέργητο» (Βλ. ιβ' κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου).

Η ΣΗΜΑΣΙΑ

Ποῖον ὅμως εἶναι τό περιεχόμενο τῆς σημασίας τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος; Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ σημασία του ἀντανακλᾶται στήν αὐτοσυνειδησία τῆς Ἐκκλησίας. Πάντοτε τίθεται καί θά τίθεται τό ἐρώτημα: Τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία;

Καί τό μέγιστον αὐτό ἐρώτημα θέτει τήν Ἐκκλησιολογία μετά τήν Χριστολογία καί Πνευματολογία, ὡς θέμα ὑψίστης σημασίας.

Καί κατ' ἀρχήν, ὡς αὐτοσυνειδησία τῆς Ἐκκλησίας θεωροῦμε τήν ἐπίγνωσίν της ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ἀδιακόπως καί ἀναλλοιώτως παραμένει ἡ αὐτή, ἤτοι ἡ Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία. Τοῦτο δέ, διότι πράγματι, κατέχει καί ἐμμένει στήν μία πίστη, τήν θεμελιωθεῖσαν ἰσοκύρως καί ἰσοτίμως ἀπό τήν Ἁγία Γραφή καί τήν Ἱερά Παράδοση. Ἡ Θεία Ἀποκάλυψη ἐπακριβῶς προσδιορίζει τόν μυστηριακό χαρακτήρα τῆς ὑποστάσεως τῆς Ἐκκλησίας καί μάλιστα τήν ἄμεσον οὐσιαστικήν σχέσιν πρός ἕνα ἕκαστον τῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος. Εἰδικότερα, ἡ Ἐκκλησία ἔχει Κεφαλὴν αὐτῆς τόν Θεάνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν, συνάμα δέ

ἀποτελεῖται καί ἐξ ἀνθρώπων μέ σκοπό τήν θέωση αὐτῶν.

Ὁ Ἀπ. Παῦλος σαφέστατα τονίζει στήν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολή του ὅτι: «Αὐτὸν (τὸν Χριστόν) ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἐστὶ τὸ σῶμα Αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου» (Ἐφεσ. 1, 22-23). Τό ἴδιο γράφει καί στήν πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολήν καί μάλιστα δύο φορές: «Καὶ Αὐτὸς (ὁ Χριστός) ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς Ἐκκλησίας» (Κολ. 1,18) καί «ὑπὲρ τοῦ σώματος Αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ), ὃ ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία» (Κολ. 1,24). Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης γράφει συγκεκριμένα ἐπ’ αὐτοῦ: «Ὅν γάρ οὐδεὶς ἐώρακε πώποτε, καθὼς φησὶν Ἰωάννης, οὐδέ ἰδεῖν δύναται, καθὼς ὁ Παῦλος μαρτυρεῖται, οὗτος σῶμα ἑαυτοῦ τὴν Ἐκκλησίαν ἐποίησε, καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῶν σωζομένων οἰκοδομεῖ αὐτὴν ἐν ἀγάπῃ, μέχρις ἂν καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Εἰ οὖν σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἡ Ἐκκλησία, κεφαλὴ δὲ τοῦ σώματος ὁ Χριστός, τῷ ἰδίῳ χαρακτῆρι μορφῶν τῆς Ἐκκλησίας τὸ πρόσωπον· τάχα διὰ τούτων πρὸς ταῦτα βλέποντες οἱ φίλοι τοῦ νυμφίου ἐκαρδιώθησαν· ὅτι τρανώτερον ἐν αὐτῇ τὸν ἀόρατον βλέπουσι. Καθάπερ οἱ αὐτὸν τοῦ ἡλίου τὸν κύκλον ἰδεῖν ἀδυνατοῦντες· διὰ δὲ τῆς τοῦ ὕδατος αὐγῆς εἰς αὐτὸν ὀρῶντες· οὕτω κακεῖνοι ὡς ἐν κατόπτρῳ καθορῶντες καθαρῶ, τῷ προσώπῳ τῆς Ἐκκλησίας, τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον βλέπουσι, τὸν διὰ τοῦ φαινομένου κατανοούμενον» (Γρηγορίου Νύσσης, Ὁμιλία 8 εἰς τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων, Migne E.Π. 44, 949 A-B).

Τῷ ὄντι, ὑπάρχει συνάφεια μεταξύ Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας. «Υφίσταται μία ἄρρηκτη ὄντολογικὴ σχέση Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας στό ὅλο μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ θείας οἰκονομίας γιὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους» (Βλ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιολογία, ὅπ. παρ. σελ. 9).

Αὐτὴ τὴν φύση τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἱστορικὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ὡς θεανθρωπίνου μυστηρίου ἐκφράζει καί ἐξωτερικεύει καί τὸ Συνοδικὸ Πολίτευμα αὐτῆς. Ἔτσι σ’ ὅλες τίς πτυχές τοῦ βίου της, ἡ Ἐκκλησία ζεῖ ὡς Σύνοδος, ἥτοι ὡς: «Κοινωνία προσώπων ἐλευθέρως συναγομένων ἐν Χριστῷ καί ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, ἵνα προσφέρουν ἕκαστος τὸ χάρισμα αὐτό πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος ἐν ἀγάπῃ» (Βλ. Γ. Καψάνη, ἀρχιμ., Ἡ ποιμαντικὴ διακονία, ὅπ. παρ. σελ. 115).

*

Οὕτω, τό Συνοδικόν Πολίτευμα στήν Ἐκκλησία ἐπεκτείνεται καί στή μέριμνα «περί τῶν ληπτέων μέτρων διά τήν πραγμάτων τῆς κατά Χριστόν ζωῆς τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καί τοῦ Χριστεπωνύμου λαοῦ», ὡς ἄριστα ἀναφέρει καί ἡ παράγραφος β' τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου αὐτῆς.

Στή συνέργεια βέβαια αὕτη τοῦ θείου καί ἀνθρωπίνου παράγοντα, ἡ Ἐκκλησία χρησιμοποιεῖ ἐκτός τῆς Ἀγίας Γραφῆς καί τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καί τούς Θείους καί Ἱεροῦς Κανόνες της μέ ἐφαρμογή στήν ποιμαντική τους διάσταση καί δυναμική, ἄλλοτε μέ τήν «ἀκρίβεια» καί ἄλλοτε μέ τήν «οἰκονομία» στήν πράξη (Βλ. παράγραφος δ', ἄρθρο 4 τοῦ Κατ. Χάρτου.).

Καί γιά μέν τήν ἀκρίβεια καί τήν τήρηση αὐτῆς, τά πράγματα εἶναι ἴσως εὐκολότερα καθ' ὅτι παρομοιάζονται κατ' ἀναλογίαν μέ τήν ἀρχή «dura lex, sed lex». Ἐν προκειμένῳ, ὑπάρχει ὡς διάθεση «έν παντί» καί «ἐπί πᾶσιν» ἡ ἐπιδίωξη τῆς σκληρότητος καί ὄχι ἡ ἐφαρμογή τῆς ἐπιεικείας, τό «κατά κρημνῶν ὠθῆσαι» καί ὄχι «τό πλανώμενον πρόβατον ἐπαναγαγεῖν» (102ος καν. τῆς Πενθέκτης Οἰκ. Συνόδου). Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως, τό «κατ' οἰκονομίαν», ὑπάρχει περισσότερη δυσκολία κατανοήσεως αὐτῆς καί τοῦτο διότι θεωρεῖται ὅτι ὑπάρχει μία παρέκκλιση, ὡς μία καταστρατήγηση τῶν ἱερῶν κανόνων καί ἕνα πνεῦμα ἐλευθεριότητος.

Ἀλλά λησμονοῦμε ἐνίστε, ὅτι ὁ ἀπώτερος σκοπός εἶναι ἐπακριβῶς αὐτός, τό ὁποῖον ἄριστα διατυπώνει ὁ 88ος κανών τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὁποῖος διασαφηνίζει ὅτι: «Τὸ γὰρ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον γενέσθαι ἐκδιδασκόμεθα ὥστε διὰ πάντων προτιμητέαν ἡγεῖσθαι τήν τοῦ ἀνθρώπου σωτηρίαν τε καί ἀπάθειαν» (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, τόμ. Β', σελ. 513).

Ὁ θεσμός, κατά συνέπειαν, τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας εἶναι «θεσμός ἰδιόμορφος, πού δέν ἀπαντᾷ σέ ἄλλο κλάδο τοῦ δικαίου» (βλ. Σπ. Τρωϊάνου, Παραδόσεις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, Ἀθήνα, 1984, σελ. 38), ἀλλ' ἔχει ἰδιαίτερη σημασία στήν καθόλου ἐκκλησιαστική ζωή (βλ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ οἰκονομία κατά τό κανονικόν δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἀθήνα 1949 καί Ἱερωνύμου Κοτσώνη (ἀρχιμ.) – μετέπειτα Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Προβλήματα τῆς «ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας», ἐν Ἀθήναις 1957).

Ἐπειτα, ἡ ἐφαρμογή τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας εἶναι μία κατ' ἀναλογίαν ἐν ταπεινώσει μίμηση τῆς θείας οἰκονομίας, δηλαδή τῆς θείας καί ἀπείρου φιλανθρωπίας καί σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὁ Ἰδιος ὁ Θεός «ἐκένωσε ἑαυτόν» καί «ἔκλινεν οὐρανοῦς» καί «κατήλθε» γιά τήν λύτρωση μας καί ὑπέστη θάνατον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καί μέ τήν συγκατάβαση καί μακροθυμία Του καί αὐτόν τόν ληστήν συγχώρησε, τότε, πῶς ἡμεῖς νά μήν ἐφαρμόσουμε ὡς

Σύνοδος καί ειδικότερα στήν ποιμαντική μας διακονία καί ἀποστολή τό «κατ' οἰκονομίαν»; Ἀλλωστε καί ἐντολή Του τυγχάνει: «Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καί ὁ πατήρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί» (Λουκ. στ', 36).

Ἀξίζει, ὥστόσο, νά ἀναφέρουμε περισσότερα γιά τό μέτρο τῆς «ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας», οὕτως ὥστε νά δίδουμε τήν δέουσα προσοχή σ' αὐτό καί νά μήν τυγχάνει οὔτε τῆς ἐπιπολαιότητος μηδέ τῆς περιφρονήσεως ἢ τῆς πνευματικῆς ὑποτιμήσεως αὐτῆς.

*

Ὅπως ἐλέχθη, ἐκκλησιαστική οἰκονομία εἶναι ἡ ἀπό πραγματικό ἐνδιαφέρον καί ἀγάπη συγκατάβαση καί προσωρινή ἐπιείκεια, δηλαδή ἡ ἄχρι καιροῦ ἀναστολή ἐφαρμογῆς τῆς ἀκρίβειας στήν ποιμαντική διακονία τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἁγ. Θεόδωρος ὁ Στουδίτης γράφει συγκεκριμένα ἐπ' αὐτοῦ: «Σαφηνείας δέ ἔνεκεν ἔστω τά παρ' ἡμῶν ἐχόμενα τῆς αὐτῆς ἐννοίας· ὅτι τῶν οἰκονομιῶν αἱ μὲν πρὸς καιρὸν γεγόνασιν παρὰ τῶν Πατέρων, αἱ δὲ τὸ διηνεκὲς ἔχουσιν» (Ἐπιστολή ΜΘ', Ναυκρατίῳ τέκνῳ, P.G. 99, 1085 D.). Τοῦτο πραγματώνεται πάντοτε μέ συνοδική ἀπόφαση μέ τήν μεγίστην προσοχή, οὕτως ὥστε, νά μήν γίνεται μετακίνηση ἢ διόρθωση ἢ ἀλλαγὴ ἢ ἀπεμπόληση τῶν δογματικῶν ὅρων τῆς πίστεως. Ὡς ἀποφαίνεται ὁ Εὐλόγιος, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (7ος αἰ.): «Τότε τὰς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς λόγος μεταχειρίζεται, ὅτε τὸ δόγμα τῆς εὐσεβείας οὐδὲν παραβλάπτεται» (Τοῦ αὐτοῦ στηλιτευτικός λόγος, P.G. 103, 953).

Ἐπειτα ἡ «ἐκκλησιαστικὴ οἰκονομία», λειτουργεῖ ὡς λειτούργημα τῆς ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας μέ ὠρισμένες ἀρχές. Πρώτη ἀρχὴ εἶναι ὅτι τό δικαίωμα τῆς χορηγήσεως καί ἐφαρμογῆς τῆς «οἰκονομίας» λειτουργεῖ ἱεραρχικῶς. Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἔχει τό δικαίωμα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς οἰκονομίας, τό ὁποῖον «περιέρχεται ἀπὸ τῶν κατωτέρω συνόδων εἰς τὴν Οἰκουμένην» (Βλ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ οἰκονομία, ὅπ. παρ. σελ. 68 ἐπ.). Ἐπειτα ἔρχεται ὁ Ἐπίσκοπος καί κατ' ἐξουσιοδότηση αὐτοῦ, ὁ πνευματικὸς πατήρ – ἐξομολόγος. Εἰδικότερα, γιά τὸν Ἐπίσκοπο παραθέτουμε τὸν σχετικὸ 5ο κανόνα τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου, ὁ ὁποῖος διακελεύει: «Τοὺς δὲ ἐπισκόπους ἐξουσίαν ἔχειν τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς δοκιμάσαντες φιλανθρωπεύεσθαι ἢ πλείονα προστιθέναι χρόνον» (Βλ. Γ.Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, τόμ. Γ', σελ. 31-32).

Ἐπειτα ἄλλη ἀρχή, θεμελιώδης, εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς ἀγάπης τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» δημιουργηθέντα ἄνθρωπο. Ἀκόμη τά τῆς χορηγήσεως τῆς «οἰκονομίας» ἐλατήρια δέν ἔχουν ταπεινά, εὐτελῆ, ἀναξιοπρεπῆ κίνητρα. Αὐτά δέν εἶναι χρηστικά, ὑλόφρονα ἢ ἐκβιαστικά καί ἀνελεύθερα μέ ἐπιρροή ἐξωγενῶν, μὴ ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων. Κατὰ συνέπειαν, ἡ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία

ἀφουγκράζεται τήν ὅλη κοινωνία καί ἀποφασίζει πάντοτε μέ βάση τήν διδασκαλία τῆς Ἀγίας Γραφῆς καί τήν Ἱ. Παράδοση πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο καί ἄλλη ἀρχὴ χορηγήσεως «οἰκονομίας» εἶναι ὁ ἀπώτερος σκοπὸς νά κατατείνει πρὸς τὸν στηριγμὸ τῶν πιστῶν.

Ὑπάρχουν καί ἄλλες ἀρχές χορηγήσεως τῆς οἰκονομίας, ὅπως ἡ τῆς ἀναλογίας, τῆς πρόληψης, τῆς θεραπείας, τῆς αὐστηρότητος, τῆς ἐπιεικείας, τῆς ἐξαγγελίας, τῆς σιωπηραῖς, τῆς προφορικῆς, τῆς γραπτῆς κἄ. Ἀλλὰ δέν θά τίς ἀναλύσουμε.

*

Εἶναι ὅμως ἀνάγκη, ἐν προκειμένῳ, νά γίνει καί μία ἄλλη διευκρίνιση. Πρόκειται γιὰ τήν διάκριση θείων καί ἱερῶν κανόνων, ὡς καί ἄλλων κανονικῆς φύσεως διατάξεων ὡς καί ἐκκλησιαστικῶν ἐθίμων.

Ὅπως γνωρίζετε, θεῖοι καί ἱεροί κανόνες τῆς Ἐκκλησίας μέ τήν κυριολεκτική σημασία τους εἶναι οἱ κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καθὼς καί ὅσοι ἄλλοι κανόνες ἐπεκυρώθησαν ἀπ' αὐτές. Αὐτοὶ ἔχουν τήν θέσπιση ἢ ἐπικύρωση ἀπὸ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί εἶναι ἱεροί κανόνες (τό *corpus*) τῆς ὅλης Ἐκκλησίας, καθ' ὅτι ἔχουν τήν ἐπιστασία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἰσχύουν μέ ἀπόλυτο κῦρος. Ὁ β' κανὼν τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὀρίζει ἐπακριβῶς τοὺς ἱερούς κανόνες (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, τόμ. Β', σελ. 308-310). Προσέτι οὐδόλως ὑφίσταται γιὰ τήν Ἐκκλησία, τό λεγόμενον κατὰ καιροῦς «περί διακρίσεως τῶν κανόνων εἰς δογματικούς καί διοικητικούς».

Κατὰ συνέπειαν, τά ἄλλα κείμενα κανονικοῦ περιεχομένου, ὡς Κανονισμοί, Ἐγκύκλιοι, ἐκκλησιαστικά ἔθιμα, ἐρμηνευτικά σχόλια κανόνων, ἐπιστολικές ἐγκύκλιοι, πατερικά ἔργα τά ὁποῖα δέν ἔχουν λάβει ἐπικύρωση ἀπὸ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, δέν ἀποτελοῦν τό *corpus* τῶν θείων καί ἱερῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας. Ὡστόσο, μ' αὐτὴ τήν παρατήρηση καί διάκριση βέβαια, δέν σημαίνει ὅτι ὅλα τά παραπάνω τυγχάνουν ἄνευ ὑπολογισμοῦ καί ἀξίας. Ἀποτελοῦν σπουδαιότατα μελετήματα καί βοηθήματα τῆς Ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας, ἀλλὰ χαρακτηρίζονται ὡς δευτερεύουσες πηγές τοῦ Ὁρθοδόξου Κανονικοῦ Δικαίου.

*

Όλα αυτά συνιστοῦν καί διαμορφώνουν τήν σημασία καί σπουδαιότητα τῆς υπάρξεως καί λειτουργίας τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Σύνοδος ὑπάρχει, λειτουργεῖ, μελετᾷ, συσκέπτεται, συζητεῖ, ψηφίζει, ἀποφασίζει καί διακονεῖ τόν λαό τοῦ Θεοῦ. Δέν εἶναι ἐκτός πραγματικότητας, μήτε μακράν τῶν συγχρόνων προβλημάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ἀφουγκράζεται τόν πόνο καί τήν βάσανο τῆς κοινωνίας, δακρύζει, ἀγαπᾷ, γονατίζει, ἐπικαλεῖται τό Πνεῦμα τό Ἅγιον.

Ἡ παραγνώριση, ἡ ὑποτίμηση, ἡ παραθεώρηση, ἡ ἡμιμάθεια, ἡ ἀδιαφορία γιά τό Συνοδικό «εἶναι» καί πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, δύναται νά ἐπιφέρει βλάβη στό οἰκοδόμημα αὐτῆς. «Συνιστᾷ μεγάλην ἁμαρτίαν κατὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, πᾶσα προσπάθεια παραμερισμοῦ τοῦ συνοδικοῦ τρόπου χαράξεως γραμμῶν καί ἐπιλύσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων, μαρτυροῦσα διὰ τήν ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης εἰς τὰ χαρίσματα, τῶν ὁποίων πάντα τὰ ζῶντα μέλη τῆς ἐκκλησίας εἶναι φορεῖς... Πρὸς ὑπέρβασιν τοῦ ἀντισυνοδισμοῦ, ὅστις μαρτυρεῖ ἐγωκεντρικὴν καί μὴ μεταμορφωθείσαν ἐν Χριστῷ ζωὴν, ἀπαιτεῖται μετάνοια καί κατὰ Θεόν ἀλλοίωσις τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, διὰ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ὑπ' αὐτοῦ βίωσις τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας ἐν ἀληθείᾳ, ἥτοι κατὰ τρόπον καθολικὸν καὶ συνοδικόν. Ὁ ἀγὼν τῶν γρηγορούντων καὶ θεολογικῶς βιούντων τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πάντοτε σαφές: «Διὰ τῆς μετανοίας συνοδικῆ ζωῆ καὶ διαχείρισις τῶν τῆς Ἐκκλησίας ζητημάτων» (Βλ. Γ. Καψάνη, ἀρχιμ., Ἡ Ποιμαντικὴ, ὅπ. παρ., σελ. 127 καὶ 129).

Διὰ τοῦτο, ὡς ἀφευκτὴ συνέπεια, ἕκαστος Ἐπίσκοπος ἔχει ταχθεῖ καί εἶναι ὑπεύθυνος γιά τήν διαφύλαξιν καί λειτουργίαν τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος. Γράφοντας ὁ Ἱ. Κυπριανός (3ος αἰ.) πρὸς τόν κλῆρο τῆς Ρώμης μετὰ τόν θάνατον τοῦ πάπα Φαβιανοῦ ὑπογραμμίζει τὰ ἑξῆς: «Ὁφείλομεν πάντες ἀπὸ κοινοῦ, ὅπως μεριμνήσωμεν διὰ τήν καλὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας» (Ἐπ. 35). Τό ἴδιο πνεῦμα τοῦ ἐνδιαφέροντος γιά τήν συνοδικότητα ἐκφράζει καί ὅλη ἡ γνωστὴ ἐπιστολογραφία τοῦ μάρτυρος πατρός, Ἀγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, ἥδη ἀπὸ τὸν 2ο αἰῶνα καί ἡ κατοπινὴ πατερικὴ γραμματεία.

Η ΥΠΑΚΟΗ

Καί ἐρχόμεθα στήν ἔννοια καί τό περιεχόμενο τῆς ὑπακοῆς στό Συνοδικό Πολίτευμα. Ἀναντιρρήτως εἶναι τό δυσκολότερο σημεῖο τῆς ὅλης εἰσηγήσεώς μας.

Ὅπως, μέ τό ἄκουσμα τῆς λέξεως ἀγάπη, μεταβαίνει ἀμέσως ὁ νοῦς μας στήν ἀγάπη πρὸς τόν πλησίον, τήν φιλανθρωπία καί ὄχι στήν πρώτη ἐντολή, τήν ἀγάπη πρὸς τόν Θεό καί ὅπως, μέ τό ἄκουσμα τῆς λέξεως νηστεία, ὁ νοῦς μεταβαίνει στή στέρξη τῶν τροφῶν καί ὄχι στήν πνευματικὴ νηστεία, ἔτσι καί στό πρῶτον ἄκουσμα τῆς λέξεως ὑπακοή, ὁ νοῦς πηγαίνει ἀμέσως στή μοναχικὴ πολιτεία καί

ὄχι στη Σύνοδο. Ἴσως ἐπικρατεῖ καί ἡ λανθασμένη ἄποψη ὅτι ἡ ὑπακοή δέν ἀφορᾷ κυρίως κλῆρο καί λαό, ἀλλ' εἶναι τῶν μοναχῶν ζήτημα. Ἀλλά καί σέ ἐρώτηση ἐνός φοιτητοῦ πρὸς πολὺν ἀγιορείτη γέροντα «Ποία ἀπὸ τίς τρεῖς γνωστές μοναχικές ὑποσχέσεις εἶναι πιό δύσκολη;», ἡ σοφὴ ἀπάντηση τοῦ γέροντος ἦταν: «Ἡ ὑπακοή»! Πράγματι, ἡ ὑπακοή εἶναι δύσκολη ὑπόθεση, καθ' ὅτι συντρίβει τὸν ἐγωϊσμό ἀλλά καί συνάμα ἐλευθερώνει. Ὑπάρχει ὅμως στά ἐκκλησιαστικά πράγματα τό πρωτεῦον καί τό ἔχον τὴν δεύτερη θέση. Καί πρωτεῦον, ἐν προκειμένῳ, εἶναι ἡ ὑπακοή στη Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ὑπακοή στό Συνοδικόν Πολίτευμα εἶναι τό Α καί τό Ω μιᾶς αὐθεντικῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἀκριβῶς διότι ὅλα ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

Ἀλλά τί εἶναι ὑπακοή;

Ἐάν ἀνοίξουμε βέβαια τὴν «Κλίμακα» τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου (6ος αἰ. μ.Χ.) ἀπὸ τοὺς 31 Λόγους του, ὁ 4ος Λόγος, ὁ ἀφιερωμένος στὴν ὑπακοή, τὴν «μακαρίαν καί ἀείμνηστον ὑπακοήν», ὡς τὴν ἀποκαλεῖ, θά διαπιστώσουμε ὅτι εἶναι ὁ μακρύτερος λόγος ἔχοντας 133 παραγράφους. Αὐτό δεικνύει τὴν μεγάλη ἀξία τοῦ κατορθώματος αὐτοῦ στὴν καθόλου ἐκκλησιαστικὴ ζωή.

Ἀλλ', οὐ τῆς παρούσης Εἰσηγήσεως περισσότερο ἀναλύει τὴν ἀρετή.

Γεννᾶται ὥστόσο τό εὐλόγο ἐρώτημα: Μήπως ἡ ὑπακοή ἀντιστρατεύεται τὴν ἐλευθερία τοῦ λόγου;

Ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται νά εἶναι ἓνας περιορισμός τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας καί δὴ τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἀνθρώπου καί μάλιστα ἔχουμε ἴσως καί παραβίαση τῶν ἄρθρων 4, 5 καί 13 τοῦ Συντάγματος (ισότητος, ἐλευθερίας καί θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἀντίστοιχα).

Ὅμως εἰδικότερα, ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἐλευθερία ἐκφράσεως, αὕτη ἔχει δύο ὄψεις. Εἶναι ὡς ἓνα νόμισμα. Ἀπὸ τῆς μίας ὄψης ὑπάρχει τό δικαίωμα κάθε ἀνθρώπου νά ὁμιλεῖ καί νά ἐκδηλώνει τίς ἐνδόμυχες σκέψεις του, εἴτε γραπτῶς εἴτε προφορικῶς, ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅμως, ὑπάρχει ἡ ὑποχρέωση πού δημιουργεῖ ἡ ιδιότητά του καί ἐν προκειμένῳ ὡς μοναχοῦ ἢ κληρικοῦ. Αὕτη δέ ἡ ιδιότητα ἔχει μία ἀναφορά. Ἡ ἀναφορά παρουσιάζεται πρὸς τὴν ἀνωτέρα του ἀρχή, τὴν προϋσταμένη του ἀρχή, τὴν ὁποία ἀπεδέχθη οἰκαιοθελῶς.

Κατὰ συνέπειαν, τό δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς τοῦ λόγου οὔτε ἀπερίοριστο εἶναι οὔτε ἀνέλεγκτο, ἀλλά τελεῖ ὑπὸ τοὺς περιορισμούς τοὺς ὁποίους γνωρίζει ἐκ τῶν προτέρων. Τοιοῦτοτρόπως, τό δικαίωμα αὐτό, χάριν τοῦ μερίζονος πνευματικοῦ συμφέροντος τῆς μοναστικῆς πολιτείας ἢ τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος ἢ γενικότερα τῆς Ἐκκλησίας, κάμπτεται, ὑποχωρεῖ, «εὐλογεῖται»

κατά τήν ἐκκλησιαστική ὁρολογία.

Ἡ ὑπακοή δέν σημαίνει ἄρνηση τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας οὔτε ἔχει τήν ἔννοια μιᾶς ἐξωτερικῆς, τυπικῆς, ἀναγκαστικῆς πειθαρχίας.

Ἡ ὑπακοή εἶναι ἀπάρνηση τῆς ἀνυπακοῆς στό Συνοδικό Πολίτευμα, πού εἶναι τῆς Ἐκκλησίας αὐθεντικό καί οὐσιαστικό δεδομένο. Ἀλλά γιά νά γίνει κατανοητή ἡ ὑπακοή στό Συνοδικό Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας χρειάζονται ὠρισμένες προϋποθέσεις.

Ἀπό τήν ἀποφατική τους θεώρηση, οἱ προϋποθέσεις ἀνάγονται: Πρῶτον, στή παραδοχή ὅτι ἔχουμε ἀνεπάρκεια θεολογικῶν γνώσεων, δεύτερον, ὅτι ὑφίσταται ἔλλειμμα ἐμπιστοσύνης στό Συνοδικό Πολίτευμα καί τρίτον ὑπάρχει ἔντονος ἐπηρεασμός ἀπό τήν «κοσμική» λογική. Ἐάν, ἡ ἀληθής θεολογία, ὡς γνώση καί βίωμα δέν διαποτίσει τό εἶναι τῶν πιστῶν, ἐάν δέν θεμελιωθεῖ ἐπαρκῆς ἐμπιστοσύνη στή συνοδική διάσταση τῆς Ἐκκλησίας καί ἐάν δέν υἱοθετηθεῖ ἡ ἀποδοχή «ρημάτων ἀρρήτων οὐρανίων», τότε ἡ ὑπακοή δέν ἐπιτυγχάνεται, δέν πραγματώνεται, ἀλλά φαίνεται στυγνή ὑποχρέωση, περιττή, ψευδώνυμη καί χωρίς ἀξία, ἀκόμη παρουσιάζεται καί ὡς ἀπειλή τῆς ἐλευθερίας μας. Τό ζήτημα βέβαια κάθε φορά, μεταξύ ὑπακοῆς ἢ ἀνυπακοῆς, κρίνεται στήν ἐπιλογή τῆς δικαίωσης. Δικαίωση κοσμική ἢ ἐκκλησιαστική; Τελικά, ἡ ὑπακοή εἶναι ἐκκλησιολογική ἀρετή. Εἶναι ὑπόθεση ἀγιοπνευματική. Αὕτη ἄλλωστε εἶναι καί ἡ εἰδοποιός διαφορά μεταξύ κοσμικοῦ φρονήματος καί ἐκκλησιαστικοῦ ἥθους.

Ἄλλωστε ἡ ἴδια ἡ ζωή τοῦ Χριστοῦ ἀπό τήν ἐνανθρώπησή Του μέχρι τήν Ἀνάληψή Του στούς οὐρανούς ὑπῆρξε πορεία ὑπακοῆς. Ὑπακοή στόν Οὐράνιο Πατέρα διά μέσου προσώπων, θεσμῶν, γεγονότων, ἐξουσιῶν καί αὐτοῦ τοῦ Σταυροῦ καί τοῦ θανάτου. «Κατέβη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῇ τὸ θέλημα (αὐτοῦ), ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος (αὐτόν)» (Ἰω. 6,38). Ὁ ἅγιος Μάξιμος, ἐν προκειμένῳ, διατυπώνει τό ἐρώτημα γιά τόν Χριστό, ὅταν ἀναφέρεται στό ἅγιο Πάθος Του: «Θέλων οὖν ἄρα ὑπήκουσεν ἢ μή θέλων; Ἀλλ' εἰ μὲν μή θέλων, τυραννίς δέ εὐλόγως καί οὐχ ὑπακοή λεχθείη. Εἰ δέ θέλων ὑπήκοος δέ οὐ καθ' ὃ Θεός, ἀλλὰ καθ' ὃ ἄνθρωπος γέγονε καθ' ὃ γάρ Θεός, οὔτε ὑπήκοος, κατά τούς Πατέρας, οὔτε ἀνήκοος» (Μαξίμου, *Disputatio cum Pyrrho*, P.G. 91, 324 B). Ἔτσι, ἡ ὑπακοή κατανοεῖται στό πλαίσιο μιᾶς θεοκεντρικῆς ἀνθρωπολογίας.

Ὁ αὐθεντικός, παντός βαθμοῦ, κληρικός, εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐν ταπεινώσει, διακατέχεται ὑπό τῆς ἐσωτερικῆς πληροφορίας, ὅτι ἀποστολή του εἶναι νά διαφυλάξει ὅ,τι τοῦ ἐδόθη ὑπό τῆς Ἐκκλησίας καί ὅτι ἐπί πλέον ἀποτελεῖ μία μαρτυρία τῆς πίστεως καί τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας καί ὅχι οἰανδήποτε προβολή προσωπικῶν του ἀντιλήψεων καί παρερμηνειῶν τῶν θείων Γραφῶν. Ὡς

γράφει ὁ Μ. Βασίλειος, δέον νά ἔχει ὁ ἀληθής μοναχός ἢ κληρικός παντός βαθμοῦ, πλήρη συνείδηση ὅτι «οὐχ ὡς ἰδίαν τινά ἐπιστήμην ἐξ αὐθεντίας οἰκονομεῖ» (Ὅροι κατ' ἐπιτομήν, Ἑρωτ. 184, Ρ.Γ. 31, 1205) ἀλλ' ἐνεργεῖ «ὡς ὑπηρέτης Χριστοῦ καὶ οἰκονόμος μυστηρίων Θεοῦ» (Ἑρωτ. 98, ὅπ. παρ. 1149).

*

Περαιτέρω, εἰς τί ὁμῶς συνίσταται ἡ ὑπακοή στό Συνοδικό Πολίτευμα;

Ἀπώτερος σκοπός, ἐν προκειμένῳ, τῆς ὑπακοῆς αὐτῆς, εἶναι ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ ἐνότητα κρύπτει θεολογικό περιεχόμενο, καθ' ὅτι ἀποτελεῖ ἀξίωμα, τουτέστιν ἀρχήν πίστεως.

Συγκεκριμένα, ὁ μέγας Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος ἔρχεται καί ὁμιλεῖ γιά τήν αὐθεντικότητα καί τήν γνησιότητα τῆς ἐνότητας καί γράφει καί παραγγέλλει: «Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ, ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον ἀλλ' εἰς τὸ ἥττον συνέρχεσθε· πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν καὶ μέρος τι πιστεύω· δεῖ γὰρ καὶ αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν» (Α' Κορ. 11, 17-20). Καί ὁ Θεός δέν ἐπιθυμεῖ τήν διαίρεση καί τό σχίσμα. Γράφει πάλιν ὁ θεῖος Παῦλος, φέρνοντας ὡς παράδειγμα τό ἀνθρώπινο σῶμα καί ὑπογραμμίζει: «Ὁ Θεός συνεκέρασε τὸ σῶμα, τῷ ὑστεροῦντι περισσοτέραν δοὺς τιμήν, ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι» (Α' Κορ. 12,24). Εἶναι σαφές ὁ Ἀπόστολος καταδικάζοντας τήν διχόνοια, τήν διαίρεση καί περαιτέρω τό σχίσμα: «Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα» (Α' Κορ. 1,10).

Ὅταν μάλιστα ἀργότερα ἐμφανίστηκαν, τόν 2ο αἰῶνα, στήν Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου ἔρεις, θυμοί, διχοστασίες, σχίσματα, ὁ Κλήμης Ρώμης ἀπευθυνόμενος πρὸς τήν τοπική Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου, ζητεῖ βίωση τῆς ἐνότητας μέ τήν κοινή πίστη τους καί τήν ἑνταξή τους στό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Γράφει συγκεκριμένα: «Ἡ οὐχί ἓνα Θεὸν ἔχομεν καὶ ἓνα Χριστὸν καὶ ἓν Πνεῦμα τῆς χάριτος, τὸ ἐκχυθέν ἐφ' ἡμᾶς καὶ μία κλήσις ἐν Χριστῷ; Ἰνατὶ διέλκομεν καὶ διασπῶμεν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ καὶ στασιάζομεν πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἴδιον, καὶ εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν ἐρχόμεθα, ὥστε ἐπιλαθέσθαι ἡμᾶς ὅτι μέλη ἐσμέν ἀλλήλων»; (Κορινθ. 46, 6-7).

Τό ἴδιο πνεῦμα τῆς ἐνότητος καί μάλιστα κατὰ ἱεραρχική τάξη παρουσιάζει καί ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος. Μακαρίζει τοὺς Χριστιανούς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου, διότι παρουσιάζονται «ἐγκεκραμένοι τῷ ἐπισκόπῳ» (Ἐπιστ. Ἐφεσ. 5,1). Καί μάλιστα ἱεραρχικά, ὅταν συμπληρώνει, «ὡς ἡ Ἐκκλησία Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ Πατρί» (ὅπ. παρ.). Ἡ ὑποταγή στόν Ἐπίσκοπο εἶναι ὑποταγή

στόν Θεό Πατέρα. Καί βέβαια ὅπως ὁ Χριστός «ἄνευ τοῦ Πατρός οὐδέν ἐποίησεν», οὕτως οὔτε οἱ χριστιανοί πρέπει νά πράττουν κάτι «ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου» οὔτε ὁ ἐπίσκοπος ἄνευ τοῦ Θεοῦ. Ὅσοι γάρ Θεοῦ εἰσι καὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗτοι μετὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰσὶ (Ἐπιστ. Φιλαδ. 3,2). Μάλιστα προχωρεῖ ἀκόμη περισσότερο, ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος καί τονίζει ὅτι ἡ ὑπακοή στόν Ἐπίσκοπο εἶναι μία συγκατάθεση στό πάθος τοῦ Χριστοῦ. Γράφει: «Μή πλανᾶσθε, ἀδελφοὶ μου· εἴ τις σχίζοντι ἀκολουθεῖ, βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομεῖ· εἴ τις ἐν ἀλλοτρίᾳ γνώμῃ περιπατεῖ, οὗτος τῷ πάθει οὐ συγκατατίθεται, (ἐννοεῖ ἐδῶ τό πάθος τοῦ Χριστοῦ). (Ἐπιστ. Φιλαδ. 3,3).

Καί ἄλλα κείμενα τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων ἀναφέρουν μέ πολύ ἔντονο καί χαρακτηριστικό τόνο τήν ἔννοια αὐτή, τήν τόσο σπουδαία τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας: ἡ ἐπιστολή Βαρνάβα, ὁ «Ποιμήν» τοῦ Ἑρμᾶ, «Ἡ Διδαχή τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων», ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς κἄ. Ἰδιαίτερα ὁ ἅγιος Κυπριανός θεολογεῖ καί γράφει: «Ὁ μὴ τηρῶν τήν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα δέν τηρεῖ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, δέν τηρεῖ τήν πίστιν τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ, δέν κρατεῖ τήν ζωὴν καί τήν σωτηρίαν» (De catholicae Ecclesiae unitate, Ἐπιστολή 66,8).

Καί οἱ ἄλλοι θεοφόροι ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διὰ πολλῶν συγγραμμάτων καί ὁμιλιῶν τους τόνισαν τήν σπουδαιότητα τῆς ἐνότητος. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ρήση τοῦ Μεγάλου Βασιλείου στό ἀσκητικὸ του σύγγραμμα «Ὅροι κατὰ πλάτος»: «Πάντες, οἱ ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως προσληφθέντες, ἐν σῶμά ἐσμεν, κεφαλὴν ἔχοντες τὸν Χριστόν, ὁ δὲ καθεὶς ἀλλήλων μέλη» (Ὅροι κατὰ πλάτος, Ἑρωτ. 7, P.G. 31, 929).

*

Κατ' ἀκολουθίαν, ἡ ὑπακοή στό Συνοδικό Πολίτευμα, οὐδέν ἔχει τό δουλικόν, οὐδέν τό ἐστερημένον τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, ἀλλ' ὑποτασσώμεθα μόνον γιὰ τὸν ἀδιάρρηκτο πνευματικὸ δεσμό στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς μεῖζον ἀγαθόν. Καί ἡ ὑποταγή αὐτὴ εἶναι ἐλευθερία, ὡς ἡ ταπείνωση στήν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ δουλεύει ὡς δύναμη. Καί βέβαια, ἡ θέση αὐτὴ φέρει πολλάκις ἀνεξίτηλα τὰ ἴχνη τῆς θείας ἐπιρρώσεως.

Δέν εἴμαστε ἐμεῖς «ἀπόστολοι» καλύτεροι ἢ μεγαλύτεροι ἢ ὑψηλότεροι τοῦ πέμψαντος, δηλαδή, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. «Οὐκ ἐστὶν ... ἀπόστολος μεῖζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. Εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐάν ποιῇτε αὐτά» (Ἰω. 13, 16-17).

Συνεπῶς, ἡ Ἐκκλησία ἐπ' οὐδενὶ εἶναι δυνατόν νά διασπασθεῖ ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν καί ἀντιθέσεων. Οὐδεὶς ἐντός τῆς Ἐκκλησίας δικαιοῦται τήν διάσπαση τῆς ἐνότητος. Καί οὐδεὶς λειτουργεῖ ὡς ἀνεξάρτητος καί ἀυθαίρετος. Εἴμεθα

κεκλημένοι σέ ἔνταξη καί ὑπακοή στά κελεύσματα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐκφράζεται διὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Τὴν ἐνότητα αὐτὴ τῆς πίστεως, τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καλούμεθα καί νά τὴν ἐπιστηρίξουμε καί νά τὴν προαγάγουμε, καθ' ὅτι μία τυγχάνει ἡ Ποίμνη ὑπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἰησοῦν Χριστόν. Καθ' ὅτι: «Ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει» (Ματθ. 12,30), λέγει Κύριος.

Καί μάλιστα, ὅταν ἐλλείπει ἡ ἐνότητα, ἡ σύμπνοια καί ἡ ὁμοφροσύνη, τότε ἔρχεται καί κατακυριεύει ἡ σύγχυση τὴν δῆθεν συμφωνία ἡ ὁποία δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρά κακὴ βουλή καί κακὴ συμφωνία. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία καί ἐμπειρία καταδεικνύει ὅτι μέ τὴν ἀταξία καί μέ τὴν ἐωσφορικὴ αὐτάρκεια τίποτα δέν κατορθώνεται, ὡς ἐγίνε καί μέ τὸν πύργο τῆς Βαβέλ, μέ τοὺς ἀσεβεῖς ἐκείνους ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι τελικὰ «ἐπαύσαντο οἰκοδομοῦντες τὴν πόλιν καί τὸν πύργον» (Γεν. ια', 8).

Πράγματι, ἡ διαίρεση, ἡ διχόνοια, τὸ σχίσμα τραυματίζουν τὴν ἀγάπη καί τὴν οἰκοδομὴ τοῦ σώματος, δηλαδή τὴν Ἐκκλησία. Ἄλλωστε, τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία; μαρτυρία ἀγάπης καί τὰ μέλη της, οἱ χριστιανοί, ἀναγνωρίζονται ὡς χριστιανοί, ὅταν ὑπάρχει ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη μεταξύ τους, κατὰ τὸν τοῦ Ἰωάννου λόγο, ὅτι: «Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐάν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ἰω. 13,35). Ἐπειτα, ὁ «ἄρραφος» καί «ἄσχιτος» χιτῶνας τοῦ Χριστοῦ (Ἰω. 19,23) αὐτό ἀκριβῶς δηλώνει, ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ὁ Μέγας Ἀρχιερεὺς τῆς θυσιαστικῆς ἀγάπης τῆς ἀδιαίρετης Ἐκκλησίας Του. Γράφει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Οὐδὲν χειρόν φιλονεικίας καὶ μάχης καὶ τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν διασπᾶν καὶ τὸν χιτῶνα, ὃν οὐκ ἐτόλμησαν οἱ λησταὶ διαρρηῆσαι, τοῦτον εἰς πολλὰ κατατεμεῖν μέρη» (Κατὰ Ἰουδαίων, Λόγος Γ', ΕΠΕ 34, σελ. 162 ἐπ.). Καί προσθέτει: «Καταγέλαστοι γεγόναμεν (οἱ χριστιανοί) καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἑλλήσιν, εἰς μυρία τῆς Ἐκκλησίας σχιζομένης» (P.G. 61, 623) καθ' ὅτι «Ἐκκλησία γὰρ γέγονεν, οὐχ ἵνα διηρημένοι ὦμεν οἱ συνελθόντες, ἀλλ' ἵνα οἱ διηρημένοι συνημμένοι· καὶ τοῦτο ἡ σύνοδος δείκνυσι» (P.G. 61, 228).

Μή λησμονοῦμε ὅτι ἡ ἀσέβεια, ἡ ἀπειθαρχία, ἡ αὐθαιρεσία πρὸς τίς ἀποφάσεις τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος διαταράσσουν τὴν εὐστάθεια τοῦ πλοίου τῆς Ἐκκλησίας καὶ καθίστανται οἱ ἀνυπάκουοι πρόξενοι διχασμοῦ καὶ διασπάσεως τῆς ἐνότητας. Ἔτσι διαμορφώνεται ἡ ἀρχὴ τῶν σχισμάτων. Ἀπὸ τὴν ἀνυπακοή καὶ τὴν αὐτοποιίανση ξεκινοῦν οἱ διαιρέσεις, οἱ φατρίες, τὰ σχίσματα καὶ περαιτέρω οἱ αἵρέσεις. Καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία γνωρίζει πολλὰ σχίσματα πῶς ξεκίνησαν καὶ ποῦ κατέληξαν. Γι' αὐτό καὶ θεωροῦμε ὅτι εἶναι ἀμάρτημα ἡ ἀνυπακοή στίς ἀποφάσεις τῆς Ἱ. Συνόδου. Ἐξ ἀντιθέτου, ὁ βιβλικὸς λόγος εἶναι σαφής: «Ἀκοή (=ὕπακοή) ὑπὲρ θυσίαν ἀγαθήν» (Γ' Βασιλ. ιε',22).

Οὐδεὶς ἔχει τό ἀδόκιμο δικαίωμα νά περιφρονεῖ, νά ὑποτιμᾷ καὶ νά κατακρίνει τὴν Ἐκκλησίαν ὅτι ἔχει ἐκπέσει τοῦ θείου προορισμοῦ της καὶ λαλεῖ «ὀθνεῖα», καθ' ὅτι αἰέποτε ἡ Ἐκκλησία εἶναι «στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. 3, 15) καὶ ἡ ἀποστολικὴ ἐντολὴ εἶναι: «Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι καὶ μὴ στενάζοντες· ἄλυσιτελές γὰρ ὑμῖν τοῦτο» (Ἑβρ. ιγ',17). Δηλ. «Πείθεσθε εἰς τοὺς πνευματικούς προΐσταμένους σας καὶ ὑποτάσσεσθε τελείως εἰς αὐτούς. Διότι αὐτοὶ ἀγρυπνοῦν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν σας, ἐπειδὴ θὰ δώσουν λόγον εἰς τὸν Χριστόν δι' αὐτάς. Ὑπακούετε τους, διὰ νά ἐνθαρρύνωνται μέ τὴν ὑπακοήν σας, ὥστε νά ἐκτελοῦν τό ἔργον αὐτό μέ χαράν καὶ ὄχι μέ στεναγμούς. Διότι τό νά στενάζουν ἐξ αἰτίας σας οἱ πνευματικοὶ προεστοὶ εἶναι ἀσύμφορον εἰς σᾶς, ἐπειδὴ ὁ Θεός θὰ σᾶς τιμωρήσῃ δι' αὐτό» (Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὰς ἐπιστολάς τῆς Κ. Διαθήκης, τόμ. Γ', Ἀθῆναι 1956, σελ. 208-209). Καὶ ὁ Ἱ. Χρυσόστομος, ἐν προκειμένῳ, ἐρμηνεύει: «Κακὸν μὲν ἡ ἀναρχία πανταχοῦ καὶ πολλῶν ὑπόθεσις συμφορῶν, καὶ ἀρχὴ ἀταξίας καὶ συγχύσεως μάλιστα δὲ ἐν Ἐκκλησίᾳ τοσοῦτον ἐπισφαλεστέρα ἐστίν, ὅσον καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς μεῖζον καὶ ὑψηλότερον» (Ὁμιλία ΛΔ', ΕΠΕ 25, σελ. 370) καὶ προσθέτει, ἀπαντῶντας στό εὐλόγο ἐρώτημα γιὰ ὑπαρξὴ κακοῦ ποιμένος σέ σχέση μέ τὴν ὑπακοή: «Πῶς οὖν ὁ Παῦλός φησι· «πέιθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε»; Ἀνωτέρω εἰπὼν, «ὦν ἀναθεωροῦντες τὴν ἐκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθαι τὴν πίστιν», τότε εἶπε, «πέιθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε». Τί οὖν, φησὶν, ὅταν πονηρὸς ᾖ, καὶ μὴ πειθώμεθα; Πονηρὸς, πῶς λέγεις; εἰ μὲν πίστεως ἔνεκεν, φεῦγε αὐτὸν καὶ παραίτησαι, μὴ μόνον ἄν ἄνθρωπος ᾖ, ἀλλὰ καὶ ἄγγελος ἐξ' οὐρανοῦ κατιῶν· εἰ δὲ βίου ἔνεκεν, μὴ περιεργάζου» (ὁπ. παρ. σελ. 372). Καὶ βέβαια ἡ Ἐκκλησία θ' ἀποφανθεῖ γιὰ τὴν «ἀγρύπνια ἢ μή τοῦ πνεύματος» τοῦ ποιμένος, ἐάν αὐτὸς ἔχει γρηγοροῦσα καὶ νήφουσα καρδιά, ὡς καὶ αὐτή, ὡς ποιμαίνουσα Ἐκκλησία, ἔχει αἰέποτε τὴν ἐμπειρία καὶ γνωρίζει οἴκοθεν νά ἐπιφέρει τὴν διόρθωσιν, ἂν χρειαστεῖ. Ἡ Ἐκκλησία δέν σπεύδει. Γνωρίζει νά περιμένει. Θέλει τὴν ὠρίμανσιν. Τό γεώργιον τῆς Ἐκκλησίας περιμένει ἕως ὅτου φέρει καρπὸν. Πίστωση χρόνου χορηγεῖ ὁ Θεός,

καθ' ὅτι «ὁ χρόνος εἶναι ἰατρός» καί «αἱ δεύτεραι πως φροντίδες σοφώτεραι» (Εὐριπίδης).

Πάλιν, ὁ ἱ. Χρυσόστομος θά γράψει κατ' ἀναλογίαν: «Τί οὖν; φησί· πάντας ὁ Θεός χειροτονεῖ, καὶ τοὺς ἀναξίους; Πάντας μὲν ὁ Θεός οὐ χειροτονεῖ, διὰ πάντων δὲ αὐτὸς ἐνεργεῖ, εἰ καὶ αὐτοὶ εἶεν ἀνάξιοι, διὰ τὸ σωθῆναι τὸν λαόν. Εἰ γὰρ δι' ὄνου καὶ διὰ Βαλαάμ, διὰ μιανοῦ ἀνθρώπου, τοῦ λαοῦ ἔνεκεν ἐλάλησε· πολλῶ μᾶλλον διὰ τοῦ ἱερέως» (ΕΠΕ, 23, σελ. 422). Γι' αὐτό, καταλήγει στήν ἴδια συνάφεια ὁ ἱερός πατήρ, «ἀνάμενε τὸν κριτὴν· μὴ προαρπάσης τοῦ Χριστοῦ τὴν τάξιν· ἐκείνου ταῦτά ἐστιν ἐξετάζειν» (ὅπ. παρ.). Καί ἰσχύει βέβαια ὁ βιβλικὸς λόγος, ἐν προκειμένῳ, γιὰ τὸν κακὸ ποιμένα οἰουδῆποτε βαθυοῦ, ὅτι θά ἔχει τιμωρία, ἦτοι: «δαρήσεται πολλάς» (Λουκ. ιβ' 47) σύμφωνα καί μέ τό: «Ἰδοὺ, συνετέλεσε Κύριος θυμὸν αὐτοῦ, ἐξέχεε θυμὸν ὀργῆς αὐτοῦ... ἐξ ἁμαρτιῶν προφητῶν, ἀδικιῶν ἱερέων, τῶν ἐκχεόντων αἷμα δίκαιον» (Θρ. Ἱερεμίου, δ', 11, 13).

*

Ἀλλὰ ὑπάρχει καί ἓνα ἄλλο σημεῖο, τό ὁποῖο ὀφείλουμε ν' ἀναφέρουμε, καθ' ὅτι γεννᾷ δυσφορία καὶ δημιουργεῖ ἀνησυχία. Πρόκειται γιὰ τὴν ἐμφάνιση ποικίλων ψευδοδιδασκαλιῶν καὶ ψευδοπροφητειῶν, αὐτόκλητων ἐρμηνευτῶν τῶν θείων Γραφῶν, κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν, στήν κοινωνία γενικότερα. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ὅμως ἔδωκε τὴν συμβουλή: «Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσὶ λύκοι ἄρπαγες» (Ματθ. 7, 15) καὶ «πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσι πολλούς» (Ματθ. 24, 11). Εἰδικότερα, τό θέμα αὐτό εἶναι πολὺ σοβαρό, καθ' ὅτι τό ὀρθόδοξο χριστιανικὸ πλήρωμα ἔχει ἀνάγκη προφυλάξεως ἀπὸ τοὺς ψευδοδιδασκάλους καὶ ψευδοπροφήτες. Αὐτό ἐπιτυγχάνεται μέ τὴν «διάκριση τῶν πνευμάτων», ὡς ἀναφέρει ὁ Ἀπ. Παῦλος, τονίζοντας «τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε· πάντα δὲ δοκιμάζετε, τό καλὸν κατέχετε· ἀπὸ παντός εἶδους πονηροῦ ἀπέχεσθε» (Α' Θεσσ. ε', 19-22). Ἀκριβῶς «ἐπειδὴ δὲν εἶναι πᾶν τὸ ὡς πνεῦμα Θεοῦ ἐμφανιζόμενον γνήσιον, πάντα (τά πνεύματα) δοκιμάζετε» (Βλ. Γ. Γαλίτη, Ἑρμηνευτικά σελ. 569). Ἐπειτα καὶ ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης θά γράψει: «Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον» (Α' Ἰω. 4, 1). Συνεπῶς, τυγχάνει ἀναγκαῖα ἡ «δοκιμὴ τῶν πνευμάτων» ἀγιογραφικῶς καὶ πατερικῶς.

Τό ἀπόλυτα δὲ ἐγγυημένο τῆς αὐθεντικῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς διδασκαλίας δέν εἶναι ἡ πρόχειρη καὶ ἔμμονη προβολὴ μιᾶς προσωπικῆς ἄποψης ἢ ἡ φλυαρία ἢ ὁ φανακισμὸς λόγου ἢ ἡ διατύπωση γνώμης, κατὰ τὴν παράδοση τῶν ἀνθρώπων «κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν» (Κολ. β', 8), ἀλλ' ἡ ἄμεση

ἐξάρτηση ἀπὸ τὸν ἀνόθευτο ἀπλανῆ λόγο τῆς Ἐκκλησίας. Ἐδῶ ἐγκρίνεται ἀκριβῶς καὶ ἡ υἱοθέτηση τῆς γνωστῆς φράσης «ἐπόμενοι τοῖς ἁγίοις πατράσι». Ὡραιότατα, ὁ ἁγ. Γρηγόριος Νύσσης ὑπογραμμίζει: «Καὶ μοι μηδεὶς ὑποκρουέτω καὶ τὸ παρ' ἡμῶν δρομολογούμενον διὰ κατασκευῆς κυρωθῆναι, ἀρκεῖ γάρ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἡμετέρου λόγου τὸ πατρόθεν ἥκειν πρὸς ἡμᾶς τὴν παράδοσιν, οἷόν τινα κληρὸν δι' ἀκολουθίας ἐκ τῶν ἀποστόλων διὰ τῶν ἐφεξῆς ἁγίων παραπεμφθέντα» (Κατὰ Εὐνομίου, 3,2, ἔκδ. Jaeger, σελ. 84).

Ἡ ἀνωτέρω σπουδαία πατερικὴ φράση «τὸ πατρόθεν ἥκειν πρὸς ἡμᾶς τὴν παράδοσιν» στοιχεῖ ἐπακριβῶς μ' ὅσα διατυπώνονται στὴν δ' συνεδρία τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἥτοι: «Ἡμεῖς δέ κατὰ πάντα τῶν αὐτῶν θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν τὰ δόγματα καὶ πράγματα κρατοῦντες, κηρύσσομεν ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ, μηδὲν προστιθέντες, μηδὲν ἀφαιροῦντες τῶν ἐξ αὐτῶν παραδοθέντων ἡμῖν· ἀλλὰ τούτοις βεβαιούμεθα, τούτοις στηριζόμεθα· οὕτως ὁμολογοῦμεν, οὕτως διδάσκομεν καθὼς αἱ ἁγίαι καὶ οἰκουμενικαὶ ἐξ ὧν Σύνοδοι ὥρισαν καὶ ἐβεβαίωσαν» (Ἰω. Καρμίρη, ὅπ. παρ. 242).

Ὡστόσο, ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλει νὰ ἀπομονώσῃ αὐτοὺς τοὺς μὴ ὀρθῶς ἔχοντας περὶ τὴν ὀρθόδοξη διδασκαλία ἢ καὶ «ναυαγήσαντας περὶ τὴν πίστιν» καὶ νὰ διαφωτίσῃ σχετικὰ τὸ χριστεπώνυμο πλήρωμα καὶ νὰ τὸ ἀπομακρύνῃ, ὅσο γίνεται μακρύτερα ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἀγύμναστης ἀκοῆς, γιὰ νὰ μὴ ἐπιβαρύνεται μετὰ τῶν ψυχωλέθρων πλανῶν, ἀλλὰ, ἐν προκειμένῳ, ἡ ἄγνοια ἢ ἡ ἡμιμάθεια ἢ οἱ πολυειδεῖς καὶ πολυποίκιλες κενοφωνίες νὰ ἐξαλείφονται. Ἄλλωστε κατὰ τὴν παύλειο προτροπὴ: «Πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω» (Α' Κορ. ιδ', 40). Καὶ ὁ Ἱ. Χρυσόστομος θά προτρέψῃ: «Φυλάττετε τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν» (Εἰς τὸ Πᾶν ἁμάρτημα, P.G. 64, 472).

*

Ἄγρυπνος φύλακας τῶν θείων δογμάτων τῆς ἀμωμήτου πίστεως καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων τυγχάνει ἡ Ἱ. Σύνοδος. Καὶ ἔχει ἱερό χρέος νὰ μὴ δέχεται τὴν παραμικρὴ προσβολή καὶ βλάβη ὁποθενδήποτε γενομένη, ὥστε νὰ διατηροῦνται τὰ δομικὰ στοιχεῖα, ἡ ἐκκλησιαστικὴ πειθαρχία καὶ ἡ ἐνότητά της.

Πρέπει νὰ ἐπικρατεῖ στὴν Ἐκκλησίᾳ τὸ εὐτακτο, τὸ εὐκοσμο καὶ τὸ ἐναρμόνιο. Ὡς λέγει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Οὐδεὶς τῷφος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ πολλή ἡ εὐταξία» (Εἰς τὰς Πράξεις, Ὁμιλία ΛΓ', ΕΠΕ 16Α, σελ. 274). Ποιμένες καὶ ποιμαινόμενοι, τὸ αὐτὸ φρόνημα πρέπει νὰ ἔχουμε. Αὐτὸ τὸ «ἐμόν» πρέπει νὰ ἀντικατασταθεῖ μὲ τὸ «ἡμῶν», μὲ τὸ «ἐν Συνόδῳ». Τελικὰ τὸ «ὑπακούειν» στὸ Συνοδικὸ Πολίτευμα, τὸ θεωροῦμε, «ὡς ἀπαράβατον ὅρον τῆς Ἐπισκοπικῆς μας ταυτότητος καὶ συνειδήσεως, κἂν πρότερον ἤθελεν ἀντιλέγειν, κἂν ἀδικεῖσθαι». Τότε ἀκριβῶς, ὡς

γνήσιοι μαθητές αποτελούμε «έν ὅλον» συγκεντρούμενον περί τόν Θεάνθρωπον καί Διδάσκαλον καί Σωτήρα Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἡ μέριμνα πρὸς τήρησιν τοῦ ἀνοθεύτου τῆς θείας τοῦ Κυρίου διδασκαλίας ἀλλά καί τῆς ὑψίστης ποιμαντικῆς ἀποστολῆς μας εἶναι ἐμπεπιστευμένη στήν ἐπισκοπική μας διακονία καί στήν «προϊσταμένη μας Ἀρχή», τήν Ἱ. Σύνοδο. Τό κάλλιστον τοῦτο Πολίτευμα τό ἐμπιστευόμεθα, καί αὐτό ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι τό πιστεύουμε, ὅτι φωτίζει «τούς συντελοῦντας εἰς ἀγαθόν», καθ' ὅτι: «Ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν τοῦ Κυρίου ἐσμέν» (Ρωμ. 14,8). Καί τοῦτο εἶναι τό μέγιστο ἀγαθό, τό ὁποῖο μόνο στή Μία, Ἀγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία ἔχουμε τήν δυναμική ὡς καρποφορία νά κατέχουμε.

Εἶναι φυσικό βέβαια νά ὑπάρχουν τραύματα, πληγές καί αἱμορραγίες ἐντός τῆς Ἐκκλησίας. Ἔχει προσφυῶς λεχθεῖ ὅτι ἡ ἐπίγειος Ἐκκλησία εἶναι «αἰμόφυρτος». Σ' αὐτό τό γεγονός εὐρίσκεται ἡ γενεσιουργός αἰτία τῶν πολωτικῶν καί διαλεκτικῶν ἀντιθέσεων. Ὡστόσο, ἡ Ἐκκλησία γνωρίζει νά ἐπιχέει «ἔλαιον καί οἶνον» καί νά ἐπουλώνει πληγές. Γνωρίζει τί πρέπει καί πῶς πρέπει νά διορθώσει «ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον» (Ἑβρ. 12,13). Ἐνεργεῖ σοφά καί κατορθώνει νά πραγματοποιεῖ ἐναρμόνιση τῶν ἀντιθέτων, νά φέρει συνδυασμό τῆς ἀτομικότητας καί τῆς κοινωνικότητας, τοῦ φυσικοῦ καί τοῦ ὑπερφυσικοῦ, τῆς ζωῆς τῆς ἐγκοσμίου καί τῆς ζωῆς τῆς ἐπουρανίου, τοῦ τύπου καί τῆς οὐσίας, τῆς διδασκαλίας καί τοῦ βιώματος. Γνωρίζουμε ἄλλωστε ὅτι: «Τοῖς πᾶσι χρόνος καὶ καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι ὑπὸ τὸν οὐρανόν... Καιρὸς τοῦ σιγᾶν καὶ καιρὸς τοῦ λαλεῖν» (Ἐκκλησιαστής 3.1, 7). Ἡ βασιλική ὁδὸς τῆς μεγάλης ἀρετῆς τῆς διακρίσεως εὐρίσκεται, ἐν προκειμένῳ, ἐνώπιόν μας. Ἀναλόγως τῶν ἀνθρώπων, τῶν καταστάσεων, τῶν περιπτώσεων, τῶν περιστάσεων θά ἀποφανθοῦμε καί θά πράξουμε. Στήν ἐκκλησία ὑπάρχει μία ἱεραρχική τάξη στήν κορυφή τῆς ὁποίας βρίσκεται ὡς Κεφαλὴ, ὁ Χριστὸς καί ὁ καθένας εἶναι στή θέση του, στήν διακονία καί ἀποστολή του καί ἐπιπλέον σύμπασα ἡ ἱεραρχία καί ἕκαστος ἐξ' ἡμῶν γνωρίζει ἐπισταμένως τήν ἱερὴ ὑψηλὴ καί εὐθυνοφόρο ποιμαντορία, τήν ὁποία ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ὁ Ἀρχιποίμην τῆς Ἐκκλησίας, ἀνέθεσε. Γράφει ἐν προκειμένῳ ὁ λόγιος καί κανονολόγος ἀείμνηστος ἀρχιμανδρίτης Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος (†1989): «Ὡς εὐπειθὲς τέκνον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὀφείλω νά ἔπωμαι τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῆς καί νά μὴ ἀμφισβητῶ ἢ πολλῶ μᾶλλον, νά ἐπικρίνω ὅ,τι Ἐκείνη «ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερομένη, ἐπεκρότησε καί ἐνηγκαλίσθη... (καθ' ὅτι) δέν εἴμεθα ἡμεῖς θεολογικώτατοι καί σοφώτεροι τῆς Ἐκκλησίας» (Ἄρθρο στή Κεντρικὴ Ἱστοσελίδα τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Μοναχικοῦ βίου). Τό πηδάλιον τῆς «νοητῆς νηὸς» τῆς Ἐκκλησίας, τό κρατᾶ ἡ Ἱερά Σύνοδος. Καρπὸς δέ τῆς θεαρέστου ὑπακοῆς στό Συνοδικὸ Πολίτευμα δέν εἶναι μόνον ἡ διασφάλιση τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καί ἡ εἰρήνη. Ὁ δέ Ἀπ. Παῦλος θά τονίσει ὅτι: «Τὰ τῆς εἰρήνης

διώκομεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους» (Ρωμ. 14,19). Ἄλλωστε κεφάλαιο τῶν «εὖ φρονούντων ἡ εἰρήνη ἐστί». Ὁ δέ Ἰ. Χρυσόστομος θά ὑπογραμμίσαι ὅτι: «Οὐδέν γάρ οὕτως ἀσθένειαν ἐργάζεσθαι πέφυκεν, ὡς φιλονεικία καὶ ἔρις· ὥσπερ οὐδὲν οὕτως ἰσχὺν καὶ δύναμιν, ὡς ἀγάπη καὶ ὁμόνοια» (Εἰς τό Κατὰ Ἰουδαίων, Λόγος Γ', ὅπ. παρ. σελ. 162).

Ἡ ἐνότητα, ἡ εἰρήνη καὶ ὁμόνοια στήν πίστη, στό ἥθος, στό βίο μας πρέπει νά εἶναι ἡ βάση τῆς δόξας τῆς Ἐκκλησίας. Καί αὐτό ὅλοι θέλουμε. Κατ' ἀναλογίαν, ὁ βιβλικός λόγος: «Λάλει (Κύριε) ὅτι ἀκούει ὁ δοῦλος σου» (Α' Βασιλ. γ',10) ἀφορᾷ ποιμαινόμενους καὶ ποιμένες. Δέν εἶναι μόνον γιά τό «παιδάριον» Σαμουήλ, ἀλλά γιά ὅλους, καθ' ὅτι πέραν τοῦ «παιδαρίου», «δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν» (Λουκ. ιζ' 10) Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν.

Μακαριώτατε καί

Σεβαστοί μου

Πατέρες καί ἀδελφοί,

Ὡς εἶναι γνωστόν, ζοῦμε σέ μία ἐποχή πνευματικῆς παρακμῆς. Εἴμεθα μάρτυρες, μιᾶς ἐποχῆς σύγχυσης καὶ ἀσύνετης ἀδολεσχίας, παραβατικῶν συμπεριφορῶν ἀνομίας, τῆς θύραθεν καὶ τῆς χριστιανικῆς, μιᾶς πράγματι ἐποχῆς ἰσχυρῶν ἀμφισβητήσεων καὶ ραγδαίων ἀλλαγῶν σέ ὅλους τούς τομεῖς. Δέν προλαβαίνουμε τά γεγονότα σέ παγκόσμιο ἀλλά καὶ ἐθνικό ἐπίπεδο καί ὅταν τά πληροφορούμεθα μένουμε ἐνεοί. Καί ἀκριβῶς, διαπιστώνουμε μία προσπάθεια νά ἐπικρατήσῃ ἡ παγκοσμιοποίηση, ὁ ἐξορθολογισμός καὶ ἡ μετανεωτερικότητα. Νέες νοοτροπίες καὶ ἥθη, νέα ἀρχέτυπα, νέο λεξιλόγιο. Ἡ κοινωνία μας πλέον συνεχῶς δηλητηριάζεται ἀπό μηδενιστικές ἀντιλήψεις, ἀπό ἀντιεκκλησιαστικό πνεῦμα καὶ προχωρεῖ ἐρήμην τοῦ Θεοῦ σέ μία ἐντελῶς κοσμική ἀνθρωπολογία σέ μία τελικά ἀπανθρωπία. Καί εἰδικότερα, αὕτη ἡ κατάσταση συνιστᾷ μία πρόκληση, ἕνα ἐξαναγκασμό τῶν χριστιανῶν νά παύσουν νά εἶναι χριστιανοί ἢ νά γίνουν πραγματικά χριστιανοί.

Κατά συνέπειαν, ναυαγοῦμε σέ μία θάλασσα ἀσέβειας καὶ ζοῦμε σ' ἕνα ἀπαρακλήτο κόσμο. Καί τοῦτο, διότι ἀπουσιάζει ὁ Παράκλητος. Ἀπουσιάζει τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἀπό τήν ζωή τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καὶ στήν ψυχή του, τελικῶς, κυριαρχεῖ ἡ πνευματική κρίση. Καθίστανται κατ' αὐτόν τόν τρόπο οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι «υἱοὶ ἀπωλείας» μέ ἔντονη τήν ψυχική ἐρήμωση καὶ τό ἐσωτερικό κενό, μέ ἀθέμιτους συμβιβασμούς καὶ μέ δουλικά καὶ ψυχολογικά συμπλέγματα.

Ὡστόσο, σ' αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἐποχή, εἴμεθα «κεκλημένοι» νά φανερώσουμε τήν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Νά θέσουμε τό «φῶς ἐπὶ τήν λυχνίαν». Νά γίνουμε μάρτυρες

τῆς ὀρθῆς πίστεως σέ μία εὐρύτερη μετα-χριστιανική κοινωνία στό καθόλου εὐρωπαϊκό καί παγκόσμιο γίγνεσθαι. Γι' αὐτό καί ὀφείλουμε, ὡς Σύνοδος, νά εἴμεθα συγκυρηναῖοι, συναντιλήπτορες καί φιλάδελφοι, ἐνωμένοι «συναγωνισταί ἔργῳ τε καί λόγῳ». Καί βεβαίως, ἔχουμε ἱερότατο χρέος ν' ἀποφεύγουμε κάθε τι, τό ὁποῖο μπορεῖ νά βλάψει τήν Ἐκκλησία καί νά φέρι τό σκάνδαλο γιά τό ὁποῖο μίλησε ὁ Αἰώνιος Διδάσκαλος καί τό διατύπωσε: «Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται» (Ματθ. 18,7). Καί ὅταν ὁ Κύριος ἀπευθύνει αὐτό τό «οὐαὶ» εἶναι φοβερό, γιατί «φοβερόν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος» (Ἑβρ. 10,31).

Ἐπειτα, οἱ λόγοι τοῦ χρυσορρήμονος Ἰωάννου, τοῦ σοφοῦ τούτου καί θεοφόρου πατρός τῆς Ἐκκλησίας, στήν περίφημη ὁμιλία του «Ὅτε τῆς Ἐκκλησίας ἕξω εὐρεθεῖς Εὐτρόπιος ἀπεσπάσθη...» κατ' ἀναλογίαν, ἤχοῦν μ' ἀπόλυτη προτεραιότητα καί στούς καιρούς μας. Οἱ χρυσοστομικοί λόγοι: «Μένε εἰς Ἐκκλησίαν καί οὐ προδίδοσαι ἀπό τῆς Ἐκκλησίας» καί «Μή ἀπέχου Ἐκκλησίας· Ἡ ἐλπίς σου ἡ Ἐκκλησία, ἡ σωτηρία σου ἡ Ἐκκλησία, ἡ καταφυγή σου ἡ Ἐκκλησία. Τοῦ οὐρανοῦ ὑψηλότερα ἐστί, τῆς γῆς πλατυτέρα ἐστίν» (P.G., 52, στ. 397 ἐπ.) εἶναι διατυπώσεις καί ἀποδείξεις τῆς μακραίωνης ἱστορίας καί παράδοσης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἥτοι λόγοι καθοριστικοί σωτήριοι.

Ἐπὶ πλέον, διαπιστώνουμε καθημερινά, ὅτι στήν κοινωνία μας, στό δημόσιο βίο, μέγιστον θέμα τυγχάνει τό ἀθεολόγητο τῆς γνώσεως, τό ἀβασάνιστο τῆς γνώμης καί τό ὑπερβολικό τῆς πράξεως.

Ὡστόσο, γνωρίζουμε καλῶς, ὅτι ὁ ἐλληνικός λαός, μπορεῖ ἐνίοτε ν' ἀκολουθεῖ κακές συνήθειες, ἔνεκεν τῆς μή ἐπαρκοῦς θρησκευτικῆς του παιδείας, ἀλλά στό βάθος τοῦ εἶναι του, εἶναι εὐγενής, φιλότιμος, εὐσεβής, πιστός καί ἀγαπᾷ τήν Ἐκκλησία καί ἐνδιαφέρεται γι' αὐτή. Οἱ κατά καιρούς διατυπώσεις ἀσεβῶν ἐκφράσεων, ἁδικῶν καί συκοφαντικῶν ἐνεργειῶν δέν ἀπηχοῦν τό σύνολον τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας, ἀκριβῶς διότι ὁ λαός μας αἰσθάνεται, τελικά, τήν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ὡς πνευματικό καταφύγιο. Τοῦτο βέβαια ἀπό τήν ἄλλη ὄψη δέν σημαίνει ὅτι ἡ ἀνομία καί ἡ ἁμαρτία δέν ὑπαισέρχονται καί σ' αὐτόν τοῦτο τόν ἱερό χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Τά ἀσθενοῦντα μέλη της, ὡς καί «τά ζιζάνια ἀνά μέσον τοῦ σίτου», ἡ σαγήνη μέ τά σαπρά καί οἱ Γραμματεῖς καί Φαρισαῖοι, πάντοτε ὑπῆρχαν καί θά ὑπάρχουν. Ἐν προκειμένῳ τά λόγια τοῦ Ἀπ. Παύλου εἶναι ἐπίκαιρα: «Θύρα γάρ μοι ἀνέωγεν μεγάλη καί ἐνεργῆς καί ἀντικείμενοι πολλοί» (Α' Κορ. 16,9). Ἔτσι τό μέγα ζήτημα κάθε φορά, τό ὁποῖο χρειάζεται τήν δέουσα προσοχή, εἶναι ἡ μή αὐτονόμηση ἀπό τήν Ἀμπελο καί ἡ μή ἀπομάκρυνση ἀπό τήν Ἐκκλησία, μέ ἀφορμή τήν ὑπαρξη τῶν ἀνθρωπίνων λαθῶν καί ἀσφαλῶς καί οἱ ὅποιες ἐσφαλμένες ἐνέργειες, ὅπως καταδεικνύεται ἐν τέλει, δέν εἶναι καρπός κακῆς προθέσεως ἢ εὐτελοῦς ἰδιοτέλειαις.

Διά τοῦτο, «νήφωμεν» καί «γρηγορῶμεν» κατά τήν Γραφήν.

Ὁ προφητικός λόγος, ἐν προκειμένῳ, εἶναι ἐξόχως ἐπίκαιρος.

Ἀπό τό ἕνα μέρος, ἔρχεται ὁ Ἱερεμίας καί λέγει: «Ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνα μου, ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου, ἔδωκαν τὴν μερίδα τὴν ἐπιθυμητὴν μου εἰς ἔρημον ἄβατον...» (Ἱερ. ιβ',10) καί ἀπό τό ἄλλο, ὁ μεγαλοφωνότατος προφήτης Ἡσαΐας λέγει: «Ἰδοὺ Κύριος καταφθείρει τὴν οἰκουμένην καί ἐρημώσει αὐτὴν καί ἀνακαλύψει τὸ πρόσωπον αὐτῆς καί διασπερεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ... φθορᾷ φθαρῆσεται ἡ γῆ... πτωχοὶ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν τῇ γῇ καί καταλειφθήσονται ἄνθρωποι ὀλίγοι... καὶ πέπauται εὐφροσύνη... καθ' ὅτι ἡ γῆ ἠνόμησε διὰ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν διότι παρήλθοσαν τὸν νόμον καὶ ἥλλαξαν τὰ προστάγματα» (Ἡσ. κδ', 1-8).

Ὡστόσο, καί οἱ δύο προφῆτες ἴστανται ἐλπιδοφόροι καί στηρικτικοί ὑπογραμμίζοντας μέ ἐξαιρετικὴ ἐμφαντικότητα: «Ἐλπίς τῷ εὐσεβεῖ... παρακαλεῖτε παρακαλεῖτε τὸν λαὸν μου, ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ... ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν... ἐπ' ὅρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών· ὕψωσον ἐν ἰσχύ τὴν φωνὴν σου ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἱερουσαλήμ· ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε...» (Ἡσ. κδ', 16 καί μ', 1-9). Καί ὁ ἕτερος μεταδίδει καί σέ μᾶς τὴν φωνὴν πού ἀκούει: «Ἰδοὺ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου· ἰδοὺ καθέστηκά σε σήμερον ἐπὶ ἔθνη καὶ ἐπὶ

βασιλείας ἐκρίζοῦν καὶ κατασκάπτειν καὶ ἀπολύειν καὶ ἀνοικοδομεῖν καὶ καταφυτεύειν» (Ἱερ. α', 9-10).

Τὰ παραπάνω βιβλικά χωρία θέτουν ἴσως σέ κατάσταση προβληματισμοῦ καὶ τὰ οἰκεῖα. Εἶναι προφητικοὶ λόγοι καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχουν τὴν ἀξία τους.

Δέν μένει παρά ν' ἀναθέτουμε καὶ τὰ πλέον δυσεπίλυτα προβλήματα στάς πανσθενουργούς χεῖρας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν, καθ' ὅτι Αὐτός Οὗτος, τυγχάνει ὁ Κυβερνήτης τῆς «νοητῆς νηός» τῆς Ἐκκλησίας.

*

Συνοψίζοντας, πιστεύουμε, ὅτι τό Συνοδικόν Πολίτευμα εἶναι οὐσία καὶ θεσμός τῆς Ἐκκλησίας ὑψίστης ἀξίας, τὴν ὁποία λαμβάνει ἐκ τῆς παρουσίας, δράσεως καὶ καθοδηγήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἔχει δέ ἐξαιρετική σημασία γιά τὴν ἀποστολή, προαγωγή καὶ δόξα τῆς μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἡ δέ ὑπακοή σ' αὐτό τό Πολίτευμα καθίσταται ἀναμφισβήτητα ἀναγκαία, χάριν τῆς ἀρραγοῦς ἐνότητος, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὁμόνοιας τοῦ χριστιανικοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος (Βλ. καὶ 34ο Ἀποστ. Κανόνα). Γι' αὐτό εὐχή καὶ προσευχή πάντοτε παραμένει καὶ ἐκπέμπεται «ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ»: «Στερέωσον, Κύριε, τὴν Ἐκκλησία Σου, ἣν ἐκτήσω τῷ Τιμίῳ Σου αἵματι»._

*

Κατόπιν δέ τῶν ἀνωτέρω, εὐλαβῶς θέτω ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας καὶ πέντε προτάσεις μου, τὰς κάτωθι:

1ον. Νά συνταχθεῖ καὶ ἀποσταλεῖ, ὅπου δεῖ, Εἰδική Συνοδική Ἐγκύκλιος τῆς ΙΣΙ περὶ τῆς ἀξίας, ἰσχύος καὶ πιστῆς ὑπακοῆς στίς ἀποφάσεις τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ πάντων, κλήρου καὶ λαοῦ.

2ον. Νά θεωρηθεῖ λήξαν τό ἐγερθέν γνωστόν ζήτημα τῶν δύο ἀδελφῶν Ἱεραρχῶν καὶ νά τεθεῖ στό ἀρχεῖον γιά τό μεῖζον ὄφελος καὶ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας.

3ον. Νά τυγχάνουν τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ΙΣΙ καὶ ὄχι τῆς ΔΙΣ καὶ μέ βάση τὴν ὅλη κανονικὴ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, μεῖζονος σημασίας θέματα.

4ον. Νά ἐξαρθεῖ καί τονισθεῖ δεόντως τό κῦρος τῆς Ι.Σ. πρός τήν Πολιτεία καί εἰδικότερα νά καταστεῖ σαφές ὅτι ἐνέργεια ἀπορρέουσα ἐκ τῶν κρατικῶν ὀργάνων, πού ἔχει σχέση μέ ἐκκλησιαστικά θέματα, δέον ὅπως τυγχάνει προηγουμένως τῆς ἐγγράφου συνεργασίας μετά τῆς Ἱ. Συνόδου, ἄλλως νά θεωρεῖται ἄκυρος ἢ ἀκυρώσιμος στά πλαίσια τῶν διακριτῶν ρόλων Ἐκκλησίας καί Πολιτείας.

5ον. Γιά τήν θέση, τό λειτούργημα καί τό κῦρος τοῦ Ἀρχιερέως τῆς Ἐκκλησίας δέον ὅπως ἀποσταλεῖ ὑπηρεσιακό συνοδικό ἐγγραφο πρός τό Ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης περί ἐπαναφορᾶς τῆς διατάξης τῆς ἰδιάζουσας δωσιδικίας τῶν Ἀρχιερέων, ὡς ἴσχυε βάσει τῶν ἀρθρῶν 111§7 καί 112§2 τοῦ Κώδικα Ποινικῆς Δικονομίας, ἀναφορικά μέ τήν ἐκδίκηση τῶν ποινικῶν ὑποθέσεων (πλημμελημάτων καί πταισμάτων) Ἀρχιερέων στό ἀρμόδιο Ἐφετεῖο ἢ Πλημμελειοδικεῖο ἀντίστοιχα. Ὡς εἶναι γνωστόν, ἡ ὡς ἄνω διάταξη καταργήθηκε μέ τόν Ν. 4620/2019.

6ον. Νά τύχουν κωδικοποιήσεως οἱ ἀποφάσεις τῆς ΙΣΙ καί τῆς ΔΙΣ σχετικῶς μέ τελετουργικά καί ποιμαντικά θέματα γιά τήν ἀκρίβεια, εὐταξία καί τό ἐνιαῖον τῆς ὅλης ἐκκλησιαστικῆς διακονίας.

Ταῦτα πάντα, καταθέτω στό Σεπτόν Σῶμα τῆς Ἱεραρχίας καί παρακαλῶ ταπεινῶς καί ὅλως εὐσεβᾶστως γιά τά κατ' Αὐτό ἀρμοδίως καί ὡς δεῖ. Θερμῶς δέ εὐχαριστῶ γιά τήν ὅλη ὑπομονή σας, τῆς ἀκροάσεως τῆς παρούσης εἰσηγήσεώς μου._

[1]Εἰσήγηση στήν Τακτική Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα,